2ο ΓΕΛ
Κέρκυρας

Κέρκυρα, 2016-2017

Εργασία Α' Λυκείου με θέμα:

ΜΑΤΑΡΟΑ

ένα ταξίδι σε δύσκολους καιρούς

Περιεχόμενα

Α' ΜΕΡΟΣ

Εισαγωγικό σημείωμα 5
Περίληψη 6
Πρόλογος 7
Ιστορική αναδρομή 8
Σχέσεις Γαλλίας-Ελλάδας 12
Η ιστορία του πλοίου 16
Υπότροφοι 17
Μαρτυρίες 26
Οι επιρροές στην τέχνη 29
Αντί επιλόγου 31
Βιβλιογραφία 32

Β' ΜΕΡΟΣ

Η μετανάστευση στην Ελλάδα σήμερα 33
Ο πόλεμος γεννάει την προσφυγιά! 37

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΜΑΤΑΡΟΑ
- 1945

~ editorial
(εισαγωγικό σημείωμα)

Η ομάδα μας αποτελείται από μαθητές της Α' Λυκείου του 2ου Γενικού Λυκείου Κερκύρας και την υπεύθυνη καθηγήτρια του σχολείου μας για το μάθημα "Ερευνητική Εργασία" που διδάσκεται στο σχολείο μας. Ακολουθούν τα στοιχεία των συμμετεχόντων, τα περιεχόμενα και μια μικρή εισαγωγή σχετικά με τους σκοπούς της εργασίας μας.

Οι μαθητές που συμμετείχαν στην ερευνητική ομάδα (project) προγράμματος που εφαρμόστηκε κατά το σχολικό έτος 2016-2017 από την Α' Λυκείου του 2ου Γενικού Λυκείου Κερκύρας:

Μπραμαλουσάι Ντόριαν Α3
Μολυβάτος Δημήτριος Α3
Κωστάντη Ελένη- Σπυριδούλα Α2
Μπελέρης Ναπολέων Α3
Αλεξάκης Μιχαήλ Α1
Τσακίρης Δανιήλ Α4
Γαγάκας Μάριος Α1
Σαββουλίδης Σέργιος Α4
Ράπτη Αλεξάνδρα-Θεοφανία Α4
Σκλαβενίτης Σπυρίδων Α4
Σαγιαδινού Μαρία- Διαμαντίνα Α4
Κονισπολιάτης Χριστόφορος Α2
Κονισπολιάτης Νικόλαος Α2
Ταουσάνη Μαρίνα- Σπυριδούλα Α4

Η επιβλέπουσα εκπαιδευτικός:

ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ ΕΛΕΟΝΩΡΑ κλ. ΠΕ05

Ευχαριστούμε θερμά την πρόξενο της Γαλλίας στην Κέρκυρα Ροζαντένια Καραμούτσου για τη βοήθεια και τις πληροφορίες που μας παρείχε.

Περίληψη

Η ερευνητική μας εργασία έχει ως θέμα: «Ματαρόα, ένα ταξίδι σε δύσκολους καιρούς». Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε διότι αποτελεί μία από τις άγνωστες πτυχές της σύγχρονης ελληνογαλλικής ιστορίας. Σκοπός μας είναι να ενημερωθούν περισσότεροι άνθρωποι γι' αυτό το γεγονός, να κατανοήσουν το κοινωνικοπολιτικό κλίμα της Ελλάδας και της Ευρώπης μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και να παρακολουθήσουν την πορεία μερικών από τους πλέον αξιόλογους Έλληνες της διανόησης του εικοστού αιώνα.

Στις 22 Δεκεμβρίου του 1945 το πλοίο «Ματαρόα» μετέφεραν 214 Έλληνες επιστήμονες και καλλιτέχνες, υπότροφους της γαλλικής κυβέρνησης σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση, από τον Πειραιά στον Τάραντα της Ιταλίας, με προορισμό το Παρίσι της Γαλλίας, προκειμένου να μην εμπλακούν στον εμφύλιο πόλεμο που σε λίγο θα ξεσπούσε στην Ελλάδα. Διοργανωτές δύο φιλέλληνες παντρεμένοι με Ελληνίδες: ο Οκτάβιος Μερλιέ, διευθυντής του Γαλλικού Ινστιτούτου και ο Ροζέ Μιλλιέξ, γενικός γραμματέας του Γαλλικού Ινστιτούτου. Ήταν και οι δύο αντιστασιακοί και φιλοαριστερών πεποιθήσεων. Στην πλειοψηφία τους τα νέα αυτά παιδιά ήταν υπότροφοι του Γαλλικού Κράτους. Πολλοί όμως μετακινήθηκαν με δικά τους έξοδα, ενώ μερικοί δεν πήγαν καθόλου.

Στη Γαλλία, όπου βρήκαν άσυλο, αυτοί οι άνθρωποι διέπρεψαν σε διαφορετικά αντικείμενα και τέχνες (συνολικά 36 διαφορετικές ειδικότητες), κατάφεραν να κάνουν τα όνειρά τους πραγματικότητα και ακολούθησαν μία λαμπρή καριέρα. Η θέληση και η ανάγκη όλων αυτών των νέων ανθρώπων για επιβίωση και μια καλύτερη ζωή μετατρέπει το ταξίδι του Ματαρόα σε ένα ταξίδι-θρύλο που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα της ελληνογαλλικής ιστορίας.

Πρόλογος

Το πρώτο τετράμηνο της φετινής σχολικής χρονιάς ασχοληθήκαμε με το οργανωμένο σχέδιο διαφυγής Ελλήνων επιστημόνων και καλλιτεχνών προς τη Γαλλία, με υποτροφία της γαλλικής κυβέρνησης, που έλαβε χώρα στα πρόθυρα του ξεσπάσματος του ελληνικού εμφυλίου πολέμου. Χρονικά λοιπόν τοποθετούμαστε στα Χριστούγεννα του 1945. Γι' αυτό το λόγο, θεωρούμε σημαντικό η αναζήτησή μας να ξεκινήσει από τα συμβάντα του 1944, που στιγμάτισαν την ελληνική ιστορία και διαμόρφωσαν το μεταπολεμικό σκηνικό στην Ελλάδα.

Ακόμη, αναζητήσαμε τα πρόσωπα που πήραν την πρωτοβουλία να βοηθήσουν και κάναμε μία ιστορική αναδρομή στις ελληνογαλλικές σχέσεις. Στη συνέχεια, ψάξαμε για μαρτυρίες- συνεντεύξεις υποτρόφων στις οποίες – μεταξύ άλλων – μιλούσαν για τη ζωή τους στη Γαλλία. Τέλος, εξετάσαμε την επίδρασή τους στην τέχνη και στις επιστήμες.

Στο δεύτερο τετράμηνο, θα εξετάσουμε ερωτήματα σχετικά με τη σημερινή νέα γενιά, που εξαιτίας της κρίσης αναγκάζεται να απομακρυνθεί και πάλι από την Ελλάδα για βιοποριστικούς λόγους. Έτσι, ζητούμενο είναι να γίνει ουσιαστικά μία επισκόπηση για τα τότε γεγονότα, να βγάλουμε συμπεράσματα και να δούμε και τις ομοιότητες που προκύπτουν με την τωρινή ελληνική πραγματικότητα.

Πλαίσιο, Στόχοι, **Ερευνητικά ερωτήματα**, Μεθοδολογία

Μετά την παρουσίαση του θέματος από την καθηγήτριά μας, χωριστήκαμε σε ομάδες και επιλέξαμε τις θεματικές ενότητες που θέλαμε να ασχοληθούμε. Σε κάθε μέλος ανατέθηκε μία συγκεκριμένη ερευνητική δραστηριότητα. Έπειτα, διατυπώσαμε τα ερευνητικά ερωτήματα και προχωρήσαμε στη συλλογή των δεδομένων από διάφορες πηγές. Σημαντική πηγή για την έρευνά μας υπήρξε το διαδίκτυο και τα βιβλία της Νέλλης Ανδρικοπούλου και της Μιμίκας Κρανάκη, από τα οποία αντλήσαμε μεγάλο αριθμό πληροφοριών. Στα πλαίσια της παρουσίασης της εργασίας δημιουργήσαμε power point και ως τέχνημα φτιάξαμε ένα πίνακα ζωγραφικής.

Η ερευνητική μας εργασία διεξάγεται στα πλαίσια του μαθήματος ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ στην Α' Λυκείου του 2ου ΓΕΛ Κέρκυρας. Σκοπός της εργασίας είναι να ερευνηθεί μια σημαντική περίοδος της ελληνικής ιστορίας η οποία ακόμη δεν έχει δει άπλετο φως: η περίοδος αυτή είναι η μεταπολεμική. Έτσι, η εργασία μας επικεντρώνεται στην οργανωμένη φυγή 214 Ελλήνων νέων προς τη Γαλλία μέσω του πλοίου Ματαρόα.

Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά της εποχής που ερευνούμε; Ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές της ιστορίας και πώς στήθηκε η επιχείρηση Ματαρόα; Ποιοι ήταν οι επιβάτες του "μυθικού" αυτού πλοίου; Πώς εξελίχθηκαν οι επιβάτες αυτοί και ποια ήταν η διαδρομή που ακολούθησαν; Η διαφυγή με το Ματαρόα συνιστά μετανάστευση; Υπάρχουν ομοιότητες εκείνης της χρονικής περιόδου με τη σημερινή; Με ποιο τρόπο το Ματαρόα και η φυγή από έναν τόπο που μαστίζεται από φτώχια, εκμετάλλευση, πόλεμο και απογοήτευση συνέβαλε στη δημιουργικότητα των ανθρώπων αυτών; Υπάρχουν τέτοια παραδείγματα σήμερα;

Προσπαθούμε να προσεγγίσουμε εκείνη την περίοδο και να διδαχθούμε από την ιστορία του τόπου μας. Για να το κάνουμε αυτό, θεωρούμε απαραίτητο να περιγράψουμε τις συνθήκες στις οποίες έλαβε χώρα η διαφυγή των Ελλήνων νέων που επιβιβάστηκαν στο Ματαρόα εκείνη την αυγή της 22ας Δεκεμβρίου του 1945. Οι διαδρομές που ακολούθησαν αυτοί οι 214 επιστήμονες ανέδειξαν νέα τοπία στα επιστημονικά τους πεδία, πέτυχαν όμως και κάτι άλλο: Μέσα στην καταστροφή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κατάφεραν να ακολουθήσουν τα όνειρά τους. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι όλοι μαζί και ο καθένας ξεχωριστά συνέβαλαν στη δημιουργία ενός μέλλοντος που τους αντιστοιχούσε. Για να το κάνουν αυτό, έπρεπε στην πιο παραγωγική τους ηλικία να εγκαταλείψουν τον τόπο τους και να κάνουν ένα ταξίδι που θα τους άλλαζε για πάντα.

Ας τους ακολουθήσουμε.

Το γεγονός
(ιστορική αναδρομή)

Η Ελλάδα του 1944-1945 περνάει την πιο αιματηρή φάση της σύγχρονης ιστορίας της. Σημαδεύεται από το θανάσιμο αγώνα για την εξουσία των δύο πολιτικών παρατάξεων που είχαν ανδρωθεί στο διάστημα της Κατοχής, δηλαδή της εαμικής και της συντηρητικής παράταξης, που είχε τη στήριξη του αγγλικού στρατού.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ

Με την αποχώρηση των γερμανικών δυνάμεων τον Οκτώβριο του 1944, το ΕΑΜ βρέθηκε κυρίαρχο στο μεγαλύτερο μέρος της ηπειρωτικής χώρας, όχι μόνο στρατιωτικά αλλά και πολιτικά, καθώς είχε αντικαταστήσει σχεδόν όλες τις δομές εξουσίας του προπολεμικού και κατοχικού κράτους με δικές του μορφές εξουσίας Γερμανικές δυνάμεις όμως παρέμεναν στην Κρήτη, τα Δωδεκάνησα και σε διάφορα νησιά του Αιγαίου. Το χρονικό διάστημα από την απελευθέρωση έως τον Φεβρουαρίου 1945 έμεινε γνωστό σε διάφορες περιοχές της επαρχίας ως η περίοδος της «Εαμοκρατίας» λόγω της κυριαρχίας αυτής του ΕΑΜ.

Βρετανοί στρατιώτες στα Δεκεμβριανά γεγονότα στην Αθήνα (6/12/1944)

Σε τελεσίγραφο της κυβέρνησης Παπανδρέου δόθηκε προθεσμία ως τις 10 Δεκεμβρίου για τον αφοπλισμό όλων των ένοπλων δυνάμεων πλην μικρών τμημάτων του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ, που θα χρησιμοποιούνταν αν κρινόταν απαραίτητο σε επιχειρήσεις σε Κρήτη και Δωδεκάνησα. Επίσης εξαιρέθηκαν η Τρίτη Ορεινή Ταξιαρχία και ο Ιερός Λόχος. Διαμαρτυρόμενοι για την εξαίρεση αυτή οι έξι υπουργοί του ΕΑΜ παραιτήθηκαν από την κυβέρνηση στις 2 Δεκεμβρίου.

Την επομένη το ΕΑΜ οργάνωσε συλλαλητήριο, το οποίο κηρύχθηκε παράνομο και πνίγηκε στο αίμα, ενώ την ίδια μέρα ξεκίνησαν συμπλοκές μεταξύ των δυνάμεων του ΕΛΑΣ που βρίσκονταν στην Αθήνα και των βρετανικών δυνάμεων υπό τον στρατηγό Σκόμπυ, ο οποίος είχε εντολές από τον Τσώρτσιλ να δράσει σαν σε κατεχόμενη πόλη. Σε συνδρομή της κυβέρνησης εναντίον του ΕΛΑΣ στάλθηκαν βρετανικές ενισχύσεις που ανέβασαν σταδιακά το πλήθος των βρετανικών στρατιωτικών δυνάμεων στην Ελλάδα σε 80.000-90.000 από τους οποίους 15.000 στην Αθήνα, κατά τον Μ. Λυμπεράτο τις πρώτες και μόνο μέρες των Δεκεμβριανών. Στο πλευρό των βρετανικών και κυβερνητικων δυνάμεων στρατεύτηκαν η οργάνωση Χ, πρώην μέλη των ταγμάτων ασφαλείας (τα οποία είχαν παραδοθεί στον ΕΛΑΣ), αλλά και λοιπές αντιστασιακές οργανώσεις (Ρ.Α.Ν, ΠΕΑΝ κ.α.) δεξιάς απόκλισης.

Την ημέρα των Χριστουγέννων ο Βρετανός πρωθυπουργός Τσώρτσιλ επισκέφθηκε την Αθήνα για διαπραγματεύσεις, οι οποίες απέτυχαν. Η επίθεση που εξαπολύθηκε κατόπιν εναντίον του από τον ΕΛΑΣ τον ανάγκασε να εγκαταλείψει την Αθήνα και οι εχθροπραξίες τερματίστηκαν στις 11 Ιανουαρίου 1945. Τα τραγικά γεγονότα που στιγμάτισαν τα Δεκεμβριανά κατέληξαν στην άνευ όρων επικράτηση του κυβερνητικού στρατοπέδου.

ΘΑΝΑΤΟΣ
ΣΤΟ
ΦΑΣΙΣΜΟ

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΑΖΕΡΤΑΣ & ΛΙΒΑΝΟΥ

Με την ονομασία Συνέδριο του Λιβάνου φέρεται στη σύγχρονη ελληνική ιστορία η πανεθνική διάσκεψη με στόχο τον σχηματισμό εθνικής κυβέρνησης, που έλαβε χώρα στον Λίβανο, μεταξύ της «ελεύθερης ελληνικής κυβέρνησης» και των οργανώσεων εθνικής αντίστασης που δρούσαν στην Ελλάδα, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, την περίοδο που η Ελλάδα βρισκόταν υπό τριπλή κατοχή των δυνάμεων του Άξονα (Γερμανίας, Ιταλίας και Βουλγαρίας). Το συνέδριο αυτό, τελώντας υπό την αιγίδα των Άγγλων και παρουσία 25 συνέδρων-εκπροσώπων ελληνικών κομμάτων, ξεκίνησε στις 17 Μαΐου του 1944 και έληξε τρεις ημέρες μετά, στις 20 Μαΐου 1944 με την υιοθέτηση ταπεινωτικών θέσεων για το ΕΑΜ. Σε αυτό συνέβαλαν οι τοποθετήσεις των υπολοίπων εκπροσώπων των κομμάτων και πρωταγωνίστησε ο Γ. Παπανδρέου, ο οποίος ταύτισε τον αγώνα ενός ολόκληρου λαού με τα εγκλήματα των ταγματασφαλιτών.

Τη συμφωνία αυτή ακολούθησε η συμφωνία της Καζέρτας που υπογράφηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 1944 στην πόλη Καζέρτα της Ν. Ιταλίας, περί το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μεταξύ της "ελεύθερης" ελληνικής κυβέρνησης εθνικής ενότητας που συστάθηκε στο Κάιρο και που είχε στο μεταξύ μεταφερθεί, στη παρακείμενη πόλη Κάβα ντε Τιρρένι, αφενός, και αφετέρου των ελληνικών αντιστασιακών οργανώσεων (ΕΑΜ και ΕΔΕΣ) που δρούσαν τότε στην Ελλάδα και πάλι υπέ την "επίβλεψη" των βρετανικών δυνάμεων. Κατά τους όρους της συμφωνίας αυτής, όλες οι ανταρτικές δυνάμεις που δρούσαν στην Ελλάδα θα υπάγονταν στις διαταγές της ελληνικής κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας, η οποία στη συνέχεια θα τις έθετε υπό τις διαταγές του στρατηγού Ρ. Σκόμπυ, που θα ηγούνταν των βρετανικών απελευθερωτικών δυνάμεων στην Ελλάδα. Οι στρατιωτικοί ηγέτες του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ αναλάμβαναν την υποχρέωση να απαγορεύσουν στις ανταρτικές μονάδες οποιαδήποτε δράση που θα απέβλεπε στην κατάληψη της εξουσίας. Συγκεκριμένα για την Αθήνα, αναφερόταν ότι "ουδεμία ενέργεια θα αναληφθεί εκτός υπό τας αμέσους διαταγάς του στρατηγού Σκόμπυ". Με την ίδια συμφωνία, τα ιδρυμένα από τις κατοχικές κυβερνήσεις Τάγματα Ασφαλείας θεωρούνταν όργανα του εχθρού και θα αντιμετωπίζονταν ως δοσίλογοι, αν δεν παραδίδονταν σύμφωνα με εκδοθησομένες διαταγές του Ρ. Σκόμπυ.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΑΡΚΙΖΑΣ-ΛΕΥΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Στις 12 Φεβρουαρίου του 1945, υπογράφεται η Συμφωνία της Βάρκιζας ανάμεσα στην κυβέρνηση Πλαστήρα και το ΕΑΜ, η οποία προέβλεπε τον αφοπλισμό και τη διάλυση του ΕΛΑΣ και χορηγούσε αμνηστία μόνο για τα πολιτικά και όχι για τα κοινά αδικήματα. Οι αντιδράσεις δεν άργησαν να έρθουν: οι μεικτές μονάδες του ΕΛΑΣ και οι αντάρτες όπως ο Άρης Βελουχιώτης αρνούνται τη συμφωνία και καταφεύγουν στα βουνά, ενώ γίνονται παραβιάσεις των όρων και από την πλευρά της κυβέρνησης, γι' αυτό και η συμφωνία αυτή χαρακτηρίζεται ως ένα από τα πιο τραγικά λάθη της πολιτικής του ΕΑΜ. Οι πράξεις βίας ασύλληπτες και το κλίμα διώξεων μεγαλώνει όλο και περισσότερο.

Στην Ελλάδα, ο όρος "Λευκή Τρομοκρατία" χρησιμοποιήθηκε για να χαρακτηρίσει το κλίμα διώξεων και βίας που ξέσπασε εις βάρος των φιλικά προσκείμενων στο ΕΑΜ και το ΚΚΕ Ελλήνων αμέσως μετά την υπογραφή της Συμφωνίας της Βάρκιζας το Φλεβάρη του 1945. Κύρια δύναμη κρούσης της Λευκής Τρομοκρατίας ήταν δεξιοί και ακροδεξιοί παρακρατικοί ένοπλοι σχηματισμοί (οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό απαρτίζονταν από πρώην μέλη των Ταγμάτων Ασφαλείας αλλά και από συγγενείς σκοτωμένων από τον ΕΛΑΣ κατά τη διάρκεια της Κατοχής) και κατά δεύτερο λόγο η Χωροφυλακή και η Εθνοφυλακή. Συχνά αυτές οι επιχειρήσεις είχαν άμεσο καθοδηγητή τις ίδιες τις κρατικές αρχές και στελέχη των τότε κυβερνήσεων. Οι πράξεις βίας συμπεριλάμβαναν ακόμα και αποκεφαλισμούς κομμουνιστών και όχι μόνο και μεταφορά των κομμένων κεφαλών από πόλη σε πόλη ή από χωριό σε χωριό για "παραδειγματισμό" αλλά και για να εισπραχθούν τα χρήματα από επικηρύξεις.

Το κύμα τρομοκρατίας που ακολούθησε την παράδοση των όπλων από τον ΕΛΑΣ, που έμεινε στην ιστορία ως «λευκή τρομοκρατία», την οποία ασκούσαν οι πολυάριθμες ακροδεξιές φιλομοναρχικές ομάδες και η χωροφυλακή ανά την Ελλάδα κατά των ΕΑΜιτών, **αποτυπώνεται ευκρινώς στη δήλωση της 5ης Ιουνίου 1945 των αρχηγών των κομμάτων του τότε Κέντρου** (Θεμ. Σοφούλη, Ν. Πλαστήρα, Γ. Καφαντάρη, Εμμ. Τσουδερού και Αλ. Μυλωνά): *«Η εγκαθιδρυθείσα μετά το κίνημα του Δεκεμβρίου εις ολόκληρον την χώραν τρομοκρατία της άκρας Δεξιάς επεκτείνεται καθημερινώς, έχει δε προσλάβει ήδη έκτασιν και βιαιότητα καθιστώσαν αφόρητον την ζωήν των μη βασιλοφρόνων πολιτών, και αποκλείουσαν οιανδήποτε σκέψιν διεξαγωγής ελευθέρου δημοψηφίσματος ή εκλογών».* Και ακόμη: *«Αι τρομοκρατικαί οργανώσεις της άκρας Δεξιάς, εκ των οποίων αι κυριώτεραι είχον οπλισθή εν μέρει υπό των Γερμανών και παντειοτρόπως συνειργάσθησαν μετ' αυτών, όχι μόνον δεν αφωπλίσθησαν, όχι μόνον δεν διώκονται, αλλά αναφανδόν συμπράττουν με τα όργανα της τάξεως προς τελείαν κάθε δημοκρατικής πνοής κατάπνιξιν».*

Τα θύματα της Λευκής Τρομοκρατίας ένα χρόνο μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας:

Φόνοι: 1289
Τραυματισμοί: 6671
Συλλήψεις: 34931
Βασανισμοί: 31632
Λεηλασίες-καταστροφές: 18767
Καταστροφές γραφείων: 677
Απόπειρες φόνων: 509
Βιασμοί γυναικών: 165

Σχέσεις Γαλλίας-Ελλάδας (1713-1945)

Μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, η Γαλλία όπως και η Ελλάδα βγήκε σχεδόν κατεστραμμένη. Το Παρίσι απελευθερώθηκε τον Αύγουστο του 1944 και προσπαθούσε να βρει σιγά-σιγά τους ρυθμούς του. Σύμφωνα με μαρτυρία της Ν. Ανδρικοπούλου, τον Μάιο του 1946, όπου το μέλλον διαγραφόταν κάπως καλύτερο, η Γαλλία ξεκίνησε από όλες τις απόψεις να αναπτύσσεται και να αντιμετωπίζει το πρόβλημα της υπογεννητικότητας που μέχρι τότε άκμαζε. Το 1947, όπου δύναμη απέκτησαν η Αγγλία και οι ΗΠΑ, η Γαλλία αντιμετώπισε πρόβλημα εξωτερικής πολιτικής. Οι ελληνικές διοικητικές αρχές και ο πολιτικός κόσμος επέλεξαν να διευρύνουν τις επαφές τους με τα πιο ισχυρά έθνη. Λίγο πριν, το 1945 εμφανίστηκε ακόμα ένα πλήγμα, το οποίο κατάφερε να δείξει τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η Γαλλία μετά την έξοδό της από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: Η γαλλική γλώσσα έχασε την πρωτοκαθεδρία της και με νόμο η δύναμή της εξισωνόταν με την αγγλική γλώσσα.

Παρόλες τις αναταράξεις και τις αναταραχές που αντιμετώπιζε η Γαλλία, εκείνη την εποχή, ίσως ένα από τα λίγα πράγματα που έμειναν σταθερά, ήταν η άριστη σχέση που είχε με την Ελλάδα. Οι σχέσεις Ελλάδας-Γαλλίας, από την αρχή της ιστορίας των δύο χωρών, ήταν πάντα φιλικές.

Από το 1821 μέχρι σήμερα, η Γαλλία ήταν μία από τις δυνάμεις που εγγυήθηκαν την ανεξαρτησία

της Ελλάδας. Για τους Γάλλους, η Ελλάδα κατέχει μια ξεχωριστή θέση. Η Γαλλία αγκάλιασε την αρχαία ελληνική σκέψη και επηρεάστηκε από αυτήν. Όπως μας τόνισε και η κυρία Καραμούτσου, Πρόξενος της Γαλλίας στην Κέρκυρα, κατά την επίσκεψή μας στο Γαλλικό Προξενείο Κέρκυρας, οι Γάλλοι θεωρούσαν την Ελλάδα ως κοιτίδα πολιτισμού και δημοκρατίας, ήταν φιλέλληνες και είχαν αρχαιοελληνική παιδεία. Αν οι Γάλλοι είχαν υιοθετήσει και την ελληνική ως γλώσσα τους, η ανθρωπότητα θα πίστευε ότι αυτό το έθνος είναι σήμερα ο νόμιμος διάδοχος του αρχαίου ελληνικού έθνους. Δεν αντέγραψαν ούτε μιμήθηκαν απλώς τον αρχαίο ελληνικό τρόπο σκέψης, αλλά τον έκαναν τρόπο ζωής.

Οι σχέσεις της Γαλλίας έγινα ιδιαίτερα στενές με την Κέρκυρα, όταν το 1713 χτίστηκε στο νησί το γαλλικό προξενείο.

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι η Γαλλία είχε έντονη σχέση και παρουσία στην Κέρκυρα αλλά και στα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου (σε διαφορετικές χρονικές περιόδους) λόγω της κατάκτησης των νησιών αυτών προς τα τέλη του 18ου αιώνα-αρχές 19ου.

Όσον αφορά συγκεκριμένα στη δράση των Γάλλων κατακτητών στην Κέρκυρα αξίζει να σημειωθούν τα εξής: Στο διάστημα 1797-1799 οι δημοκρατικοί Γάλλοι κατακτούν την Κέρκυρα, ενώ το 1807-1814 η κυβέρνηση του νησιού μας περνάει στα χέρια των αυτοκρατορικών Γάλλων. Τα παραπάνω αποδείχνουν ότι η Γαλλία είχε βλέψεις και συμφέροντα να υπερασπιστεί στην Κέρκυρα (και όχι μόνο) πολύ πριν τα γεγονότα του 1945.

Στους 22 μόλις μήνες παραμονής των Γάλλων Δημοκρατικών στην Κέρκυρα (Ιούνιος 1797 με Μάρτιο 1799), οι Γάλλοι Δημοκρατικοί κατάφεραν να συμβάλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη των -οριακά ανύπαρκτων- υποδομών στην Κέρκυρα, καθώς τη θεωρούσαν σημαντική. Έτσι, έφτιαξαν το πρώτο τυπογραφείο στην Ελλάδα όπου εκδόθηκε ο Θούριος του Ρήγα Φεραίου, έφτιαξαν την πρώτη δημοτική βιβλιοθήκη, θέσπισαν ειρηνοδικεία και συνέβαλαν τα μέγιστα στην πολιτιστική ανόρθωση της Κέρκυρας, η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στα κεντρικά ιστορικά γεγονότα στην Ελλάδα του 19ου και 20ου αιώνα.

Το 1809 κατά τη Β' Γαλλική κυριαρχία, οι Γάλλοι έχτισαν στην Κέρκυρα το Λιστόν, του οποίου η κατασκευή μοιάζει με αυτήν της rue de Rivoli, στο Παρίσι. Το 1916, κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, οι Γάλλοι κατέλαβαν την Κέρκυρα και υποδέχτηκαν τους Σέρβους στο νησί. Λόγω των λοιμώξεων που έφεραν οι Σέρβοι, τα κρούσματα πολλαπλασιάστηκαν. Πολλοί Γάλλοι στρατιωτικοί έχασαν τη ζωή τους και έτσι δημιουργήθηκε στην Κέρκυρα γαλλικό στρατιωτικό νεκροταφείο.

ΓΑΛΛΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ
οι πρωταγωνιστές του εγχειρήματος

Καθοριστικής σημασίας υπήρξε η τολμηρή πρωτοβουλία του διευθυντή του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, ένθερμου φιλέλληνα, Οκτάβιου Μερλιέ, που το επινόησε και το διεκπεραίωσε με σθένος και ευρηματικότητα τη σκοτεινή εκείνη εποχή, με συμπαράσταση του, επίσης φιλέλληνα, γενικού γραμματέα του Ινστιτούτου Ροζέ Μιλλιέξ. Και οι δύο ήταν αριστερών αποκλίσεων αντιστασιακοί, παντρεμένοι με Ελληνίδες και πίστευαν στο μέλλον του λαού μας. Σήμερα ξέρουμε ότι μέχρι το τέλος της Κατοχής τα υπόγεια του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών στέγαζαν διάφορα άτομα που βρίσκονταν στην παρανομία και που δε γνωρίζονταν μεταξύ τους, ακόμα κι ένα Γερμανό αντιφρονούντα που αρνιόταν να επιστρέψει στην πατρίδα του.

ΟΚΤΑΒΙΟΣ ΜΕΡΛΙΕ

Ο Οκτάβιος-Πιέρ Μερλιέ ήταν Γάλλος φιλόλογος, φιλέλληνας και διανοούμενος που διετέλεσε διευθυντής του Γαλλικού Ινστιτούτου στην Αθήνα και έγινε ιδιαίτερα γνωστός εξαιτίας της ιδιαίτερης πρωτοβουλίας που πήρε να συμβάλλει στη μεταφορά Ελλήνων υποτρόφων του Γαλλικού Ινστιτούτου στο Παρίσι την περίοδο του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα. Ακόμα, τα χρόνια της διοίκησής του στο γαλλικό ινστιτούτο το μετέτρεψε σε πολιτικό και πνευματικό κέντρο, ενώ βοηθούσε στη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων στη Γαλλία. Πριν τον Β παγκόσμιο πόλεμο, έφτασε 37 παραρτήματα ανά την Ελλάδα.

Όταν έθεσε σε εφαρμογή το σχέδιο "Υποτροφιάδα", πολλοί ήταν φοιτητές που είχαν αριστερές πεποιθήσεις και το γεγονός αυτό προκάλεσε αντιδράσεις από την κοινωνία, με αποτέλεσμα να θέσει την παραίτησή του στον υπουργό εξωτερικών, η οποία, όμως, δεν έγινε δεκτή. Εξαιτίας των επιλογών των υποτρόφων, η αθηναϊκή πολιτεία τον εμπόδισε από την προαγωγή του σε μορφωτικό ακόλουθο της γαλλικής πρεσβείας στην Ελλάδα. Μαζί με τη σύζυγό του, Μέλπω Μερλιέ, ίδρυσε το 1930 το μουσικό λαογραφικό αρχείο, μετέπειτα γνωστό ως Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών-ίδρυμα Μέλπως του Οκτάβιου Μερλιέ.

Λάτρης της ελληνικής λογοτεχνίας μελέτησε έργα του Παπαδιαμάντη και του Παλαμά, ενώ είχε ιδιαίτερη αγάπη στο Σολωμό. Αρθρογραφούσε σε αθηναϊκά περιοδικά και εφημερίδες καθώς και σε γαλλικά περιοδικά και ταυτόχρονα μετέφρασε ποιήματα του Παλαμά και μελετούσε τη δημοτική γλώσσα .Έχει βραβευτεί με τον τίτλο 'Αξιωματικός της Λεγεώνας της τιμής'. Πέθανε τον Ιούλιο του 1976 στην Αθηνα.

ΡΟΖΕ ΜΙΛΙΕΞ

Ο Ροζέ Μιλιέξ ήταν Γάλλος διανοούμενους και Φιλέλληνας , γενικός γραμματέας του Γαλλικού Ινστιτούτου στην Αθήνα, ο οποίος βοήθησε τον Οκ. Μερλιε να μεταφέρει Έλληνες υποτρόφους από την Ελλάδα στο Παρίσι. Το 1936 ήλθε στην Ελλάδα ως καθηγητής Γαλλικών και Λογοτεχνίας στο Γαλλικό Ινστιτούτο και αργότερα έγινε διευθυντής σπουδών . Δημοσίευσε πολλά δοκίμια σε διάφορα Ελληνικά περιοδικά . Κατά την κατοχή, διέφυγε με τη σύζυγό του στη Γαλλία και κατάφερε να κινήσει το ενδιαφέρον Γάλλων διανοούμενων για την Ελληνική αντίσταση.

Μάζεψε κείμενα Γάλλων διανοουμένων και πίνακες σπουδαίων ζωγράφων και τα έβαλε σε ένα βιβλίο με τίτλο «Αφιέρωμα στην Ελλάδα 1940-1944». Το 1959 έγινε στην Κύπρο μορφωτικός ακόλουθος της Γαλλικής Πρεσβείας και το Νοέμβριο του 1960 ίδρυσε το Γαλλικό Μορφωτικό Κέντρο, στο οποίο έγινε και διευθυντής μέχρι το 1971. Τότε διορίστηκε διευθυντής του Γαλλικού Μορφωτικού Κέντρου στη Γένοβα. Από το 1982 ήταν μέλος της Ακαδημίας των Αθηνών και το 1986 έγινε και μέλος της Ακαδημίας της Μασσαλίας.

Μετά την κατοχή τύπωσε το βιβλίο «στο σχολείο του ελληνικού λαού» (1946), και το βιβλίο «Coray & la cicilisation francaise- V. Hugo, Constent ami de la Grece» (1953). Ο Αδαμάντιος Κοραής για το γαλλικό πολιτισμό-Ο V. Hugo πιστός φίλος της Ελλάδας». Άλλες μελέτες του που ξεχωρίζουν είναι αυτές για τον Παλαμά και το Σολωμό. Το 1982 κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Ημερολόγιο και Μαρτυρίες του πολέμου και της κατοχής». Έχει παρασημοφορηθεί με το μετάλλιο του Φοίνικος από την Ελληνική Δημοκρατία και με το αργυρό μετάλλιο της Ακαδημίας Αθηνών. Πέθανε τον Ιούλιο του 2006 στην Αθήνα.

Η ιστορία του πλοίου
ΜΑΤΑΡΟΑ

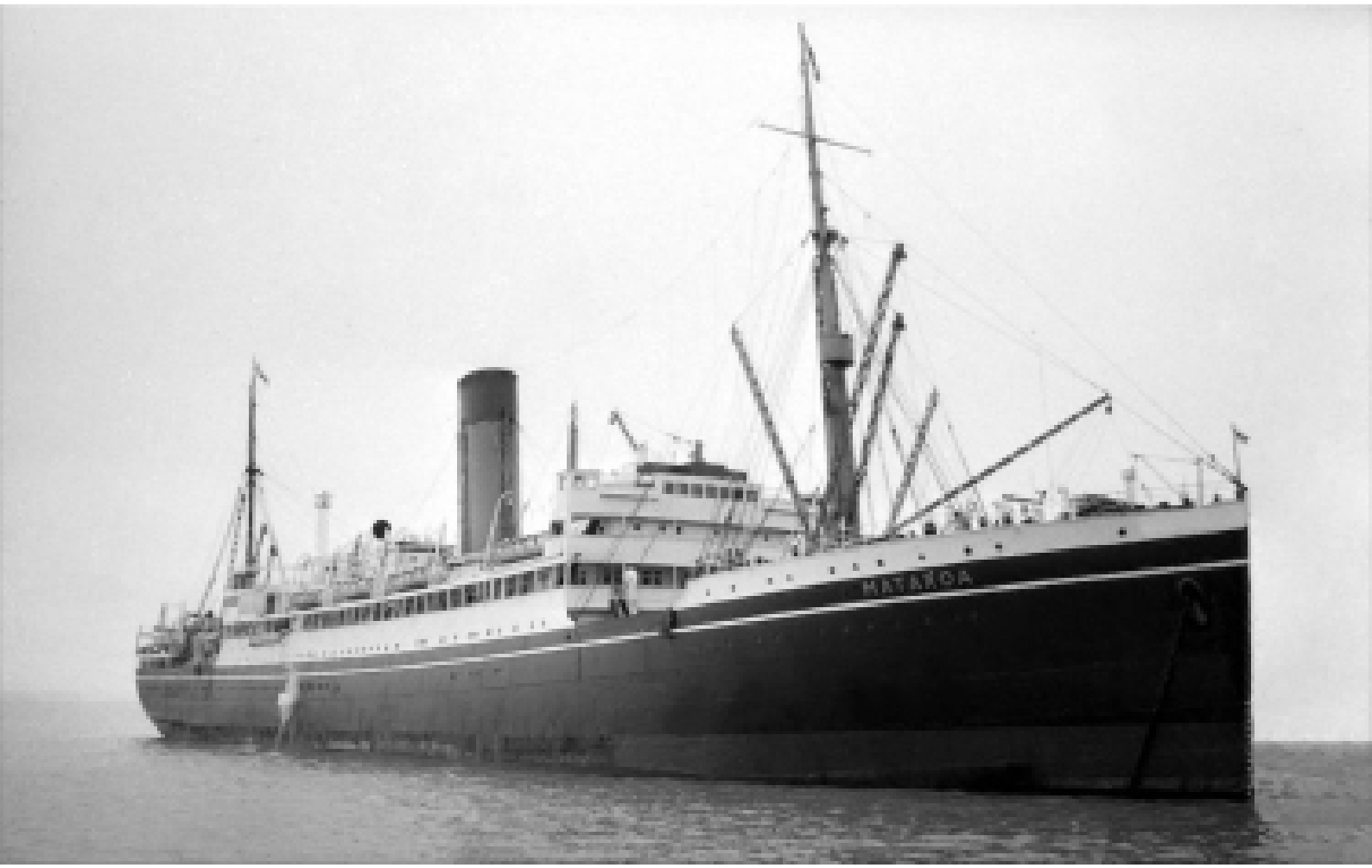

Το πλοίο Ματαρόα, μολονότι δεν ήταν το μόνο μεταφορικό μέσο που συνέβαλε στη μεταφορά Ελλήνων υποτρόφων στη Γαλλία, έμεινε στη μνήμη των ανθρώπων ως θρύλος επειδή πάνω σε αυτό επέβαιναν Έλληνες υπότροφοι οι οποίοι εξελίχθηκαν σε λαμπρούς επιστήμονες.

Το νεοζηλανδέζικο αυτό πλοίο έκανε ένα δεύτερο ταξίδι μεταφέροντας επιζώντες Εβραίους από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης της Γερμανίας προς την Παλαιστίνη. Συγκεκριμένα, τον Αύγουστο του 1945 ναυλώθηκε για να πραγματοποιήσει δρομολόγιο από τη Μασσαλία προς τη Χάιφα για τη μεταφορά 173 Εβραίων παιδικής ηλικίας για λογαριασμό της γαλλικής ανθρωπιστικής οργάνωσης OSE, τα οποία είχαν γλιτώσει από το στρατόπεδο συγκέντρωσης Μπούχενβαλντ. Αργότερα μετέφερε 1200 διασωθέντες από το στρατόπεδο συγκέντρωσης Μπέργκεν-Μπέλσεν.

Κατά τη διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου το πλοίο μετέφερε χιλιάδες αμερικανούς στρατιώτες στη βόρειο Ιρλανδία για την προετοιμασία της απόβασης στη Νορμανδία.

"Αδελφάκι" του Ματαρόα θεωρείται το μεταγωγικό Gripsholm, το οποίο έκανε μία δεύτερη αποστολή υποτρόφων στη Μασσαλία το 1946.

Οι υπότροφοι

Οι ταξιδιώτες του Ματαρόα ξεκίνησαν την αυγή της 22ας Δεκεμβρίου 1945 και αφου έφτασαν στον Τάραντα πήραν το τρένο για το Παρίσι. Επειτα από ένα μακρύ, κουραστικό και γεμάτο περιπέτειες ταξίδι, έφτασαν τα μεσάνυχτα της 28ης του ίδιου μήνα στον ανατολικό σταθμό του Παρισιού. Οι επιβαίνοντες ήταν όλοι μεταξύ 20-30 ετών.

Με το χαμηλό επίπεδο υλικής και τεχνικής υποδομής που προσέφερε η Γαλλία εκείνη την εποχή ήταν αμφίβολο αν οι υπότροφοι θα κατάφερναν να διαπρέψουν. Πρέπει να αναφερθεί ότι πολλοί από αυτούς εργάζονταν κάτω από το φόβο της απέλασης. Ωστόσο, η διαφυγή από την Ελλάδα αποτελούσε μονόδρομο για την προσωπική τους σωτηρία και την επιστημονική και επαγγελματική τους καταξίωση. Παρά τις δυσκολίες, οι περισσότεροι από τους υποτρόφους ακολούθησαν μία λαμπρή καριέρα στο Παρίσι.

Ενδεικτικά, παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά βιογραφικά των πιο γνωστών από τους επιβαίνοντες:

Έλλη Αλεξίου (παιδαγωγός & λογοτέχνης)
Νέλλη Ανδρικοπούλου (γλύπτρια)
Μιμίκα Κρανάκη (φιλόσοφος & λογοτέχνης)
Κορνήλιος Καστοριάδης (φιλόσοφος)
Κωνσταντίνος Αξελός (φιλόσοφος)
Κωνσταντίνος Κουλεντιανός (γλύπτης)
Γεώργιος Κανδύλης (αρχιτέκτονας)
Εμμανουήλ Κριαράς (φιλόλογος)
Νίκος Σβορώνος (ιστορικός)

Έλλη Αλεξίου (1894-1988)

Μετά την φυγή της από την Ελλάδα, η Έλλη Αλεξίου σπούδασε στη Σορβόνη και πήρε δίπλωμα φωνητικής και γαλλικών, ενώ παράλληλα δίδασκε στην Ελληνική παροικία, ώσπου της αφαιρέθηκε η ελληνική ιθαγένεια και δεν μπορούσε να επιστρέψει στην Ελλάδα. Το 1949 διορίστηκε εκπαιδευτικός σύμβουλος για τα ελληνικά σχολεία των σοσιαλιστικών χωρών. Το 1966 γύρισε πάλι στην Ελλάδα από την Ρουμανία. Μέχρι το τέλος της ζωής της αφιερώθηκε στην λογοτεχνία. Το έργο της αποτελείται από μυθιστορήματα, διηγήματα, θεατρικά έργα, παιδικά βιβλία, εκπαιδευτικά δοκίμια και ανθολογίες για την ποίηση της Αντίστασης. Είχε συμμετάσχει στο Α και Β Συνέδριο της Ειρήνης, ενώ υπήρξε μέλος διάφορων συλλόγων, όπως της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών. Πέθανε το Σεπτέμβριο του 1988 στην Αθήνα.

Νέλλη Ανδρικοπούλου (1921-2014)

Η Νέλλη Ανδρικοπούλου σπούδασε γλυπτική στη σχολή Καλών Τεχνών του Παρισιού και ύστερα επέστρεψε στην Ελλάδα. Το 1949 εξέθεσε για πρώτη φορά τα έργα της στην Αθήνα με μεγάλη επιτυχία. Μετά τον χωρισμό της από το Νίκο Εγγονόπουλο το 1954, αναγκάστηκε να δουλέψει ως ξεναγός και εξελίχθηκε σε μία εμβληματική μορφή του ελληνικού μεταπολεμικού τουρισμού. Εκτός από γλύπτρια και ξεναγός ήταν ζωγράφος και συγγραφέας. Το 2003 εξέδωσε το βιβλίο «Επί τα ίχνη του Εγγονόπουλου» (εκδ. Ποταμός), στο οποίο μιλά για τον κορυφαίο αυτό καλλιτέχνη με απόλυτη αντικειμενικότητα και χωρίς καμιά πικρία. Το 2006 εξέδωσε την ποιητική συλλογή «Νοοπαίγνια» (εκδ. Άγρα), ενώ το 2007 εξέδωσε μία μορφή αυτοβιογραφίας γράφοντας το βιβλίο «Το ταξίδι του Ματαρόα,1945. Στον καθρέφτη της μνήμης» (εκδ. Εστία), ενώ μετέφρασε και έργα ξένων συγγραφέων.

Μιμίκα Κρανάκη (1920-2008)

Φίλη της Νέλλης Ανδρικοπούλου. Το 1945 σπούδασε φιλοσοφία στο Παρίσι και από τότε έμεινε μόνιμα εκεί και απέκτησε τη γαλλική υπηκοότητα. Από το 1949 μέχρι το 1957 πραγματοποίησε έρευνα στο C.R.N.S. και μετά τη διδακτορική διατριβή της στο Emil Lask et le neocantisme εργάστηκε για περίπου είκοσι χρόνια ως καθηγήτρια γερμανικών στο πανεπιστήμιο της Ναντέρ, ενώ συνεργαζόταν με το γαλλικό τηλεοπτικό σταθμό France Culture. Ασχολούταν ερασιτεχνικά με την ψυχανάλυση, την ιστορία, τη λαογραφία και τη φιλοσοφία και δημοσίευσε κείμενά της σε γαλλικά και ελληνικά περιοδικά και εφημερίδες. Το 1947

εξέδωσε στην Αθήνα το μυθιστόρημα Contre – Temps. Αυτό, μαζί με τη συλλογή από νουβέλες «Τσίρκο» και «Φιλέλληνες (είκοσι τέσσερα γράμματα μιας Οδύσσειας)» είναι τα μοναδικά έργα της γραμμένα στα ελληνικά. Το 2004 εξέδωσε το τελευταίο της βιβλίο «Αυτοβιογραφία» ενώ το 2008, μετά το θάνατό της, το μουσείο Μπενάκη εξέδωσε το βιβλίο της «Ματαρόα σε δύο φωνές-Σελίδες ξενιτιάς»/«Mataroa à deux vois».

Κορνήλιος Καστοριάδης (1922-1997)

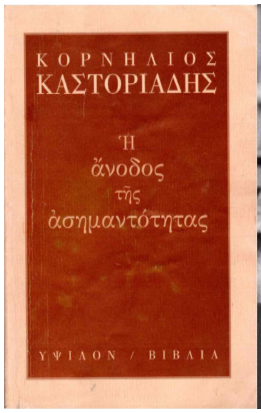

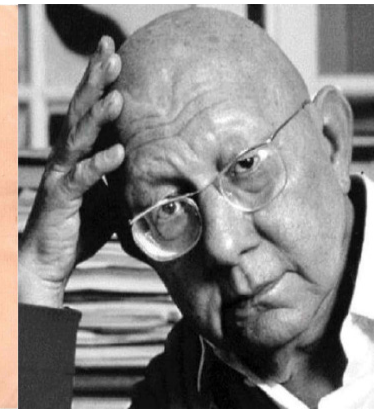

Σπούδασε κοινωνιολογία στο Παρίσι. Το 1946 γνώρισε το διανοούμενο Κλωντ Λεφόρ και το 1948 ίδρυσαν την ομάδα «Socialisme ou Barbarie» (Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα) και ένα χρόνο μετά εξέδιδε το ομώνυμο περιοδικό, στο οποίο ο Καστοριάδης ανέλυε κυρίως το πολιτικό σύστημα της Σοβιετικής Ένωσης. Ενώ οι απόψεις του είχαν μεγάλη απήχηση, αυτός υπέγραφε με ψευδώνυμα, καθώς δεν είχε αποκτήσει ακόμα τη γαλλική υπηκοότητα και κινδύνευε με απέλαση. Το 1970 απέκτησε την υπηκοότητα, στράφηκε στην ψυχανάλυση και εργάστηκε ως ψυχαναλυτής από το 1974. Το έργο του «Η Φανταστική Θέσμιση Της Κοινωνίας» το έγραψε επηρεασμένος από την ψυχανάλυση, η οποία τον οδήγησε σε μια νέα φιλοσοφική κατανόηση της πολιτικής και κοινωνικής ζωής του ανθρώπου. Έτσι, το βιβλίο του απέκτησε τεράστια φήμη. Το 1979 εξελέγη διευθυντής της Σχολής Ανώτερων Σπουδών Κοινωνικών Επιστημών Παρισιού. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του, έδωσε διαλέξεις σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας. Το 1989 ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτορας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Θράκης. Κατά τη διάρκεια της ζωής του έγραψε πολυάριθμα έργα μεταξύ των οποίων «Το Επαναστατικό Πρόβλημα Σήμερα», «Η Άνοδος της Ασημαντότητας». Πέθανε το Δεκέμβριο του 1997. Το 2014 κυκλοφόρησε η βιογραφία του «Καστοριάδης-Μια Ζωή», του Φρανσουά Ντοσσέ. Σήμερα, ο Κορνήλιος Καστοριάδης θεωρείται παγκοσμίως ένας από τους μεγαλύτερους φιλόσοφους του 20ου αιώνα.

Κωνσταντίνος Αξελός (1924-2010)

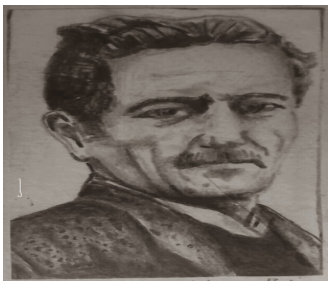

(Δεν αναφέρεται στις λίστες, ήταν όμως στους επιβαίνοντες). Από το 1945 έζησε μόνιμα στο Παρίσι όπου έμεινε εκεί μέχρι το θάνατό του το 2010. Σπούδασε φιλοσοφία στη Σορβόνη και δίδαξε για περίπου δέκα χρόνια, ενώ ήταν και αρχισυντάκτης στο περιοδικό «Arguments». Υπήρξε και καθηγητής φιλοσοφίας. Μερικά από τα έργα του είναι τα εξής: «Επιχειρήματα μιας έρευνας» (1969), «Ορίζοντες του κόσμου» (1974), «Προβλήματα του διακυβεύματος»

(1979). Τα έργα του μεταφράστηκαν σε δεκαεννέα γλώσσες. Το 1992 ανακηρύχθηκε διδάκτορας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, το 2000 επίτιμος διδάκτορας φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και το 2009 επίτιμος διδάκτορας στο τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Κωνσταντίνος Κουλεντιανός (1918-1995)
Μετά το 1945 σπούδασε γλυπτική στη Σχολή Καλών Τεχνών και μετά στην Ακαδημία Γκραντ Σωμιέρ. Το 1947 γνώρισε το Γάλλο γλύπτη Ανρί Λωράνς από τον οποίο επηρεάστηκε βαθύτατα. Δίδαξε σε καλλιτεχνικά ιδρύματα στο Παρίσι και τη Μασσαλία και το 1962 πραγματοποίησε στη Γαλλία την πρώτη του ατομική έκθεση. Πέθανε το 1995 στο Αρλ της Γαλλίας.

Γεώργιος Κανδύλης (1911-1995)
Ο Γεώργιος Κανδύλης ήταν αρχιτέκτονας και έμεινε στην ιστορία επειδή ασχολήθηκε με τη συλλογική κατοικία ως τρόπο δόμησης. Από τα σπουδαιότερα έργα του είναι οι συλλογικές κατοικίες Sémiramis και Nids d'abeille στην Καζαμπλάνκα. Φοίτησε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του ΕΜΠ και ήταν μαθητής του Δημήτρη Πικιώνη. Έγινε γνωστός όταν πήγε στη Γαλλία, όπου συνεργάστηκε με το γνωστό Γάλλο αρχιτέκτονα Λε Κορμπιζιέ και έπειτα άνοιξε δικό του γραφείο στο Παρίσι. Στην Ελλάδα δούλεψε τα τελευταία χρόνια της ζωής του σαν επικεφαλής της Επιτελικής Ομάδας του Φακέλου "Αθήνα 1996", την υποψηφιότητα δηλαδή της Αθήνας για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1996. Στις ιδέες και το έργο για την υποψηφιότητα αυτή βασίστηκε ο Φάκελος "Αθήνα 2004" και η επιτυχία ανάληψης των αγώνων αφιερώθηκε στη μνήμη του

Εμμανουήλ Κριαράς (1906-2014)
Ο Εμμανουήλ Κριαράς (Πειραιάς, 28 Νοεμβρίου 1906 – Θεσσαλονίκη, 22 Αυγούστου 2014) ήταν Έλληνας φιλόλογος, καθηγητής και αργότερα ομότιμος καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Από τα περισσότερα από 1.000 άρθρα και τα περίπου 60 βιβλία που έχει εκδώσει αυτοτελώς μέχρι σήμερα ο Κριαράς, ξεχωρίζουν οι μονογραφίες του για τον Γιάννη Ψυχάρη, το Διονύσιο Σολωμό και τον Κωστή Παλαμά, οι εκδόσεις των παλαιότερων κειμένων της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Πανώριας του Γεωργίου Χορτάτση, των θεατρικών του Πέτρου Κατσαΐτη, κ.ά). Το 1997, για προσωπικούς λόγους, ο Ε. Κριαράς

εγκατέλειψε το μεσαιωνικό λεξικό του, παραδίδοντας το σχετικό λεξικογραφικό του αρχείο στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας της Θεσσαλονίκης. Το Κέντρο συνεχίζει την επεξεργασία του αρχείου και έχει εκδώσει τον 15ο (2006), 16ο (2008), 17ο (2011), 18ο (2012) και 19ο (2014) τόμο του Λεξικού, καθώς και δίτομη επιτομή των πρώτων 14 τόμων (με την επιμέλεια Ιωάννη Ν. Καζάζη και Τ. Α. Καραναστάση), η οποία είναι διαθέσιμη στο διαδίκτυο. Στο λεξικογραφικό χώρο ανήκει και η σύνταξη από τον Ε. Κριαρά του Λεξικού της σύγχρονης ελληνικής δημοτικής γλώσσας, γραπτής και προφορικής το 1995 που εξέδωσε η Εκδοτική Αθηνών.

Νίκος Σβορώνος (1911-1989)

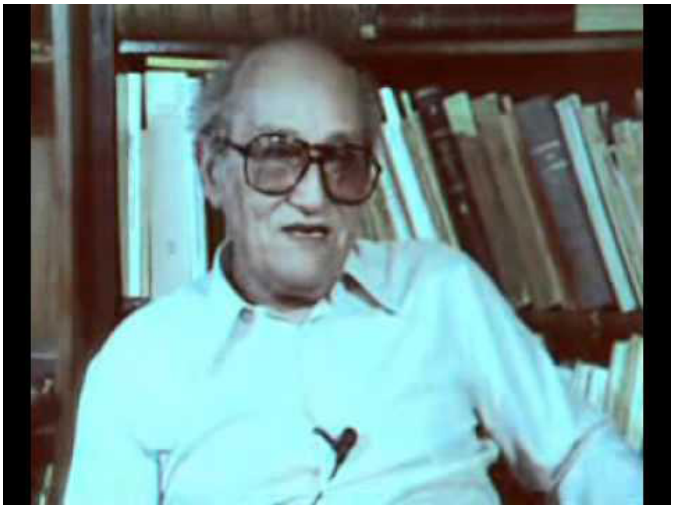

Ο Νίκος Σβορώνος γεννήθηκε το 1911 στη Λευκάδα. Προερχόταν από Βενιζελική οικογένεια. Στα μαθητικά του χρόνια ήταν συνεκδότης του μαθητικού χειρόγραφου περιοδικού Νέος δρόμος (1926-1927). Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εργάστηκε στο Μέγα λεξικόν της Ελληνικής γλώσσης και στο Μεσαιωνικό Αρχείο της Ακαδημίας Αθηνών, ενώ δίδαξε στο Πρότυπον Λύκειον Αθηνών (Σχολή Μπερζάν). Πολέμησε στο μέτωπο της Αλβανίας, εντάχθηκε στην Εθνική Αντίσταση και ήταν μέλος του ΕΑΜ, στο οποίο διετέλεσε στρατιωτικός διοικητής Βύρωνα-Καισαριανής με συμμετοχή στην εμφύλια σύρραξη του Δεκέμβρη του 1944. Το 1955 του αφαιρέθηκε η ελληνική ιθαγένεια και το 1961 απέκτησε τη γαλλική. Εργάσθηκε στο CNRS και δίδαξε ως διευθυντής σπουδών στην Ecole Pratique des Hautes Etudes (IV Section) ιστορία των θεσμών της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Μετά την πτώση της δικτατορίας δίδαξε στα πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης και Κρήτης, διετέλεσε μέλος της διοικούσας επιτροπής του Πανεπιστημίου Κρήτης και διευθυντής ερευνών στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, και ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτωρ των Πανεπιστημίων Αθηνών(1976) και Θεσσαλονίκης(1977). Πέθανε το 1989 στην Αθήνα.

Παραθέτουμε δύο λίστες του Γαλλικού Ινστιτούτου που βρέθηκαν στο αρχείο Μερλιέ, του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Αυτός που είχε τη λίστα με όλους τους επιβαίνοντες στο Ματαρόα υπότροφους, ήταν ο Πάνος Τζελέπης.

ΠΛΗΡΗΣ ΛΙΣΤΑ ΥΠΟΤΡΟΦΩΝ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ (1945-1946)

ΛΙΣΤΑ Α:

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ
1. Αποστολίδης Μαργαρίτης
2. Αντωνιάδης Χαρίλαος
3. Κακούρης Ν.
4. Κανδύλης Γεώργιος
5. Γάττος Αθανάσιος
6. Χατζημιχάλης Νικόλας
7. Χατζόπουλος Αθανάσιος
8. Κινδύνης Εμμανουήλ
9. Λαζαρίδης Εμμανουήλ
10, Μανουηλίδης Κωνσταντίνος
11. Φωκάς Θεόδωρος
12. Τσαούσης Σπύρος
13. Τσολάκης Πάνος
14. Τζελέπης Πάνος
15. Προβελέγγιος Αριστομένης
16, Ηλιάδου Έλλη

ΓΛΥΠΤΕΣ
17. Ανδρέου Κωνσταντίνος
18. Βαλσάμης Κωνσταντίνος
19. Μακρής Αγαμέμνων
20. Παπαχριστόπουλος Κωνσταντίνος

ΖΩΓΡΑΦΟΙ
21. Παντελάκης Παύλος
22. Βυζάντιος Κωνσταντίνος
23. Γιαννακόπουλος Κωνσταντίνος

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΕΣ
24. Γαβαλλάς Ανδρέας

ΘΕΑΤΡΟ: ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ
25. Κριεζής Αντώνης
26. Σαραντίδης Γιάννης
27. Βεάκης Γιάννης
28. Ζαχαρίας Μάνος
29. Ζαρούχας Κωνσταντίνος

ΘΕΑΤΡΟ: ΗΘΟΠΟΙΟΙ
30. Καλλιγά Θάλεια
31. Καχραμάνη Κατερίνα
32. Οικονομίδου Μιράντα

ΜΟΥΣΙΚΗ
33. Καρατζά Μαργαρίτα
34. Χωραφάς Δημήτρης
35. Χωραφά Μαρία
36. Βούρβαχη Ιουλία
37. Λάσκαρη Μαρία
38. Παπασπύρου Μίτσα
39. Ψύλλας Γιώργος
40. Τριαντάκης Γιάννης
41. Βολονίκης Φρειδερίκος
42. Ξανθόπουλος Γιώργος
43. Ζαφειροπούλου Σοφία
44. Λαμπριανίδης Αντώνης

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
45. Προκοπίου Άγγελος

ΙΣΤΟΡΙΑ & ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
46. ΣτεργιόπυλοςΚωνσταντίνος
47. Σβορώνος Νικόλας

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
48. Κωνσταντίνου Ιωάννα
49. Λάππα Ευρυδίκη
50. Μήτσος Μαρσέλ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
51. Κριαρά Κατερίνα
52. Προυκάκη Κλειώ
53. Μακρή Ελένη

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
54. Παπαδόπουλος Αναστάσιος
55. Σούλης Μ.
56. Αλεξίου Έλλη
57. Καμπάς Ανδρέας
58. Καρατζάς Σταμάτιος
59. Κολακλίδης Πιέρ
60. Εμπειρίκου Ανδρέου Μάτση
61. Ιωάννου Ωρελί
62Κριαράς Εμμανουήλ
63. Κουκούλη Έλπα
64. Περιστεράκης Αγησίλαος
65. Ταρσούλη Γεωργία

66. Ζαμπίδης Ιωακείμ

ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ
67. Μπαλογιάννης Νικόλας

ΝΟΜΙΚΗ
68. Καλαντζόπουλος Κωνσταντίνος
69. Τσιροπινάς Δημήτρης
70. Ζακόπουλος Παναγιώτης

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
71. Κολόμπος Γιώργος
72. Κιρκιλίτσης ανδρέας
73. Παπαϊωάννου Κωνσταντίνος
74. Πολύζος Νικόλας
75. Παπαευαγγέλου Ζανίν

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ
76. Καστοριάδης Κορνήλιος
77. Κρανάκη Μιμίκα

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
78. Αγγελίδης Γιώργος
79. Κυριάκος Όθωνας
80. Ταβουλάρης Αντώνης

ΙΑΤΡΙΚΗ
81. Μπρίκας Εθάγγελος

82. Κόφφας Δημοσθένης
83. Κουτσογιάννης Βασίλης
84. Γληνός Ανδρέας
85. Ιωάννου Γιάννης
86. Κατσάνου Ελένη
87. Μινώπουλος Ευστάθιος
88. Παπαφίνγκου Θεοδώρα
89. Παπαμιλτιάδης Μιλτιάδης
90. Παπαζαχαρίου Μαργαρίτα
91. Θωμοπούλου Ελένη
92. Τόμπρος Ευγένιος
93. Τριγλιανός Αθανάσιος
94. Βασιλόπουλος Τάσος
95. Yoel Maurice
96. Λαζάρου Πάνος
97. Κοθωναίος Γιώργος
98. Σαρρής Κωνσταντίνος
99. Αναστασίου Νικόλας

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ
100. Τσουκανέλλης Αλέξανδρος

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ
101. Αναγνωστόπουλος Κωνσταντίνος

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ
102. Δημητρόπουλος Επαμεινώνδας
103. Μανούσσος Γιώργος
104. Τσατσούλης Σταύρος
105. Αναλυτής Θεόδωρος
106. Παπαχριστοφίλου

ΧΗΜΕΙΑ
107. Καλοπίσσης Γρηγόρης
108. Καγιάς Γιώργος
109. Βουβλινόπουλος Γιώργος
110. Μπαλτατζής Ευάγγελος

ΦΥΣΙΚΗ
111. Δανά Κρυσταλλία

ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑ
112. Θωμόπουλος Αθανάσιος

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ
113. Διαμαντοπουλος Θεόδωρος

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
114. Μαντζανόπουλος Αχιλλέας

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ
115. Ιατρόπουλος Ευάγγελος
116. Οικονόμου Γεώργιος

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΑΓΡΟΝΟΜΟΙ
117. Γεωργούλης Ευθύμιος
118. Ταραντίνος Δημήτριος
119. Ιορδανίδης Ιορδάνης (Ζουρνταίν)
120. Πάνος Νικόλας

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ
121. Καλογεράς Άκης
122. Παπαδάκης Κωνσταντίνος
123. Ζίζικας Αριστείδης
124. Βιδάλης Μισέλ
125. Χατζηδάκης Νικόλας
126. Περγανδής Βασίλης
127. Σακελλάριος Ζυλ
128. Παγώνης Ξενοφώντας

ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

129. Καλός Δημήτρης

130. Χριστόπουλος Γιώργος
131. Μαλαγαρδής Ευθύμιος
132. Περέζ Αλμπέρ

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
133. Σίνη-Βογιατζή Τασία

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
134. Σολομονίδης Βιργίλιος

ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ
135. Κοκκέβη Ολυμπία

ΛΙΣΤΑ Β:

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΓΑΛΛΙΚΩΝ
136. Παπαδοπούλου Ελένη
137. Ευφραιμίδης Δημόκριτος
138. Δαλακόπουλος Ευθυμιος
139. Καλωνάρος Πέτρος
140. Κόμης Αντώνης
141. Καλαθά Ζωρζέτ
142. Βινιάρη Μαρί
143. Κουμανταρέα Πιπίτσα
144. Βαλσαμάκης Γεράσιμος
145. Κιεκκάρη Ευαγγελία
146. Μανταμανδιώτης Δημήτριος
147. Μαυροειδή Ιωάννα
148. Βαρθαλίτη Μαργαρίτα
149. Γεωργάτου Καίτη
150. Θεοχάρη Μαρία
151. Μαρκέλλου Ιφιγένεια
152. Χατζηνικολάου Άννα-Μαρία
153. Διαμαντοπούλου-Βαρβιτσιώτου Λώρα
154. Κορκομπέτη-Κόνη Νίτσα

Σύνολο υποτρόφων του γαλλικού κράτους που έφυγαν για το Παρίσι το 1945

ΛΙΣΤΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ
ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ ΜΕ ΔΙΚΑ ΤΟΥΣ ΕΞΟΔΑ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ
1. Λοΐζος Φωκίων
2. Λυγίζος Γιάννης
3. Ζενέτος Παναγιώτης

ΓΛΥΠΤΕΣ
4. Ανδρικοπούλου Νέλλη
5. Κουλεντιανός Κώστας
6. Ευθυμιάδου Φρόσω
7. Ραφτοπούλου Μπέλλα

ΣΧΕΔΙΑΣΤΕΣ
8. Βαλακάκη Καλλιόπη

ΖΩΓΡΑΦΟΙ
9. Κινδύνη Άννα
10. Παντιάς Κλεάνθης
11. Σταθοπούλου Ελένη

ΘΕΑΤΡΟ
12. Κοκκόλα Φρόσω

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ-ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
13. Πατρίδης Δημοσθένης

ΜΟΥΣΙΚΗ
14. Κυριακού Πολυξένη
15. Μαρκογιάννη Μαρία
16. Νικολαΐδης Κωνσταντίνος
17. Σαλβανού Γίτσα
18. Σπυράκη Ραΰμόνδη
19. Σταμάτη Ματθίλδη
20. Τράκα Βούλα
21. Βαλλινδά Φοίβη
22. Βιτάλης Γιώργος
23. Γιαπαπά Μαρία

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
24. Πατσούρη Άρτεμις

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
25. Φώσκολος Πέτρος

ΝΟΜΙΚΗ
26. Αδαμοπούλου Ναυκράτισσα
27. Μπαρμπαλιάς Παναγιώτης
28. Βόμβος Νικόλας
29. Καλπούζος Κάρολος

30. Λεονταρίδης Κάρολος
31. Μανέας Χρήστος
32. Μιτσάκης Αριστείδης
33. Πηλείδης Τέρπανδρος
34. Βαλτικός Νικόλας
35. Βεϊκόπουλος Νικόλας
36. Βλαχόπουλος Θεόδωρος

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
37. Κραμενίδου Καίτη
38. Τσιτσίλας Άρης
39. Γρανίτσας Στέφανος

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ
40. Παπακώστα Αντιγόνη

ΙΑΤΡΙΚΗ
41. Άνινος Παναγιώτης

ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ
42. Βοσκαίνος Σπύρος
43. Παπακώστας Δημήτριος

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ
44. Μαρινόπουλος Δημήτριος
45. Μαρινόπουλος Ιωάννης

ΧΗΜΕΙΑ
46. Μπενρουμπή Ανδρέας
47. Μπενρουμπή Σαμουήλ
48. Καλαμάρο Λίλιαν
49. Κόκοττας Αθανάσιος
50. Δέπου Βαρβάρα
51. Γαληνός Ανάργυρος
52. Βαλάκου Μιράντα
53. Νειάδας Εμμανουήλ
54. Καλοπίση Καίτη
55. Θεοφιλίδης Νικόλας

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ
56. Παντελόπουλος Ιωάννης
57. Σδριν Ιωάννης
58. Τσιμπούρης Κωνσταντίνος
59. Καρακώστας Νικόλας

Στις παραπάνω λίστες δεν αναφέρεται ο Κώστας Αξελός που όμως βρισκόταν στο Ματαρόα ούτε ο Ιάνης Ξενάκης που πήγε αργότερα στη Γαλλία επειδή είχε τραυματιστεί στο μάτι.

Μαρτυρίες
για αυτήν την παράτολμη πρωτοβουλία

Ματαρόα 1945

Το ταξίδι – θρύλος του Ματαρόα, ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα της ελληνογαλλικής ιστορίας, Το πλοίο ‘’Ματαρόα’’, . Στις 22 Δεκεμβρίου 1945, στα τέλη του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου και στις αρχές του Εμφυλίου, μετέφερε περίπου 200 Έλληνες πτυχιούχους από τον Πειραιά στο Παρίσι, με σκοπό ένα καλύτερο μέλλον. Αυτό ήταν και το δρομολόγιο, που άφησε το όνομα του πλοίου γραμμένο στην ιστορία. Ψυχή και κινητήριος μοχλός αυτής της παράτολμης πρωτοβουλίας ήταν ο διευθυντής του Γαλλικού Ινστιτούτου στην Αθήνα και ένθερμος φιλέλληνας, Οκτάβ Μερλιέ. Το επινόησε και το διεκπεραίωσε με σθένος και ευρηματικότητα τη σκοτεινή εκείνη εποχή, έχοντας στο πλευρό του τον γενικό γραμματέα του Ινστιτούτου, Ροζέ Μιλλιέξ. Ήταν και οι δύο αντιστασιακοί, και φιλοαριστερών, προοδευτικών πεποιθήσεων. Ο Μερλιέ, διαβλέποντας τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα (είχαν ήδη μεσολαβήσει τα Δεκεμβριανά), αποφάσισε να δώσει την ευκαιρία σε αριστερούς, αντιστασιακούς και προοδευτικούς Έλληνες να σπουδάσουν στο εξωτερικό και να σωθούν.Όλοι αυτοί οι άνθρωποι, που στη πλειοψηφία τους ήταν υπότροφοι της γαλλικής κυβέρνησης, μπόρεσαν να βρουν άσυλο στη Γαλλία.

Ο **Μερλιέ**, στη μόνη μεγάλη συνέντευξη που έδωσε πολλά χρόνια μετά για το «Ματαρόα», έλεγε: *«Βασικό κριτήριο επιλογής ήταν η οικονομική κατάσταση των υποψηφίων. Ήταν φτωχά παιδιά... Δεν θα τους ξεχάσω ποτέ. Οτιδήποτε κι αν πει κανείς για τέτοιους ανθρώπους θα είναι λίγο»*. Στο «Ματαρόα», όμως, δεν ανέβηκαν μόνο αριστεροί αλλά και γόνοι αστικών οικογενειών. *«Κυρίως ήθελα νέους επιστήμονες που θα πήγαιναν στο Παρίσι, τη Λυών, το Μονπελιέ, το Νανσύ, το Στρασβούργο, θα παρακολουθούσαν τη γιγαντιαία δουλειά της ανοικοδόμησης και γυρνώντας κατόπιν στην Ελλάδα θα προσφέρανε τη δημιουργική τους εμπειρία»*, συμπλήρωνε.

«Κατάφεραν να βγάλουν τους υπότροφους από μια εξαιρετικά δεινή θέση. Βλέποντας τον κίνδυνο που κρεμόταν πάνω από το κεφάλι μιας ολόκληρης γενιάς επιστημόνων και καλλιτεχνών, έσπευσαν να φυγαδεύσουν όσους μπόρεσαν στο εξωτερικό για σπουδές», θυμόταν ο ιστορικός **Νίκος Σβορώνος**. Στη διαλυμένη Ευρώπη, όμως, το μόνο που πήραν μαζί τους αυτοί οι νέοι άνθρωποι, ήταν τα όνειρα και οι ελπίδες τους. Το ΚΚΕ προς το τέλος του Εμφυλίου ζητούσε από τα μέλη του να επιστρέψουν και να ενισχύσουν τις γραμμές του. Ελάχιστοι το αποφάσισαν. Οι περισσότεροι είχαν πάρει ήδη το δρόμο τους και τις αποφάσεις τους: *«Δεν είχα πλέον καμιά διάθεση να πάω ούτε στο βουνό ούτε στις πολιτικές οργανώσεις, γιατί ήμουν βέβαιος ότι δεν θα προσέφερα τίποτα το ουσιαστικό. Έκανα ένα είδος επιλογής. Ήμουν σίγουρος ότι η επιστημονική δουλειά που θα έκανα στη Γαλλία θα ωφελούσε το όλο κίνημα περισσότερο από την παρουσία μου στην Ελλάδα»*, όπως εκμυστηρεύτηκε πολλά χρόνια μετά.

Η **Μιμίκα Κρανάκη**, μόλις πέντε χρόνια μετά το ταξίδι του «Ματαρόα», περιέγραφε την πραγματικότητα αυτού του νέου κόσμου: *«Ως τότε, όμως, κοίταζα να επιβιώσω όπως όπως, έμαθα να κάνω κάτι αυτόματες κινήσεις, μηχανικές, ό,τι χρειάζεται για την καθημερινή ζωή, μα τούτο δε σημαίνει αναγκαία ότι ζούσα. Δεν είχα πια τίποτα δικό μου, τίποτα. Δεν ήμουν από κανένα τόπο. «Μου έρχονταν στο νου όσα*

άφησα μισοτελειωμένα 'κει κάτω, τα νησιά που δεν είδα, οι άνθρωποι που δεν γνώρισα. Αλλά κι αυτά που ήξερα, τ' αγαπούσα τόσο άσχημα και τόσο λίγο. Με έπνιγε το πρόχειρο, το ημιτελές, τ' ανεπανόρθωτο. Είχαμε την αίσθηση του ξένου, του μέτοικου, του ανθρώπου που δεν ξέρει πού να βαδίσει και με ποιους να μιλήσει και ζει στην κόψη του σπασμένου γυαλιού. Οι πιο πολλοί ταξίδευαν με σακίδια, καλάθια, μπόγους, ό,τι μπόρεσε να σοφιστεί η φτώχεια και η αγάπη κείνων που έμειναν στην αποβάθρα του Πειραιά, κουνώντας τα μαντήλια τους», έλεγε η ίδια. Ο βομβαρδισμένος σταθμός του τρένου στον Τάραντα, τα διαλυμένα τρένα που τους διατέθηκαν, οι πέντε ώρες πολυτέλειας στην Ελβετία και η άφιξη στο Παρίσι ζωντανεύει στα δύο βιβλία όχι μόνο από τις συγγραφείς αλλά και από αναμνήσεις άλλων υποτρόφων του 1945, δίνοντας ανάγλυφα την εικόνα της Ευρώπης, που μόλις έχει βγει από έναν ολέθριο πόλεμο και προσπαθεί να στηθεί ξανά στα πόδια της.

«Ήταν ο πόλεμος, η Κατοχή, γλυτώσαμε, επιζήσαμε και βρεθήκαμε ελεύθεροι στην Ευρώπη. Αυτό ήταν.», λέει ο σκηνοθέτης **Μάνος Ζαχαρίας**. Παρόλη τη χαρά και την ανακούφιση, που κατάφεραν να γλυτώσουν από μία αποτελειωμένη χώρα, η αίσθηση ότι ήταν άγνωστοι μεταξύ αγνώστων δεν έπαυε να υπάρχει μέσα τους.

Το Ταξίδι του Ματαρόα αποτέλεσε σανίδα σωτηρίας για πολλούς νέους, που θέλησαν να γλυτώσουν από τα ελληνικά δρώμενα. Όμως, η διαδρομή μέχρι το Παρίσι υπήρξε εφιαλτικό. Η **Νέλλη Ανδρικοπούλου** έλεγε χαρακτηριστικά :*« Κάθε μέρα πηγαίναμε στους δρόμους της Στοάς Σπυρομήλιου, όπου βρισκόταν το ταξιδιωτικό πρακτορείο του του κυρίου Αθανασούλα. Δεν ήταν ακόμα το μεγάλο Hermes en Grece που γνωρίσαμε αργότερα.Οι περισσότεροι ήταν άφραγκοι. Όταν έφυγε το πλοίο και βγήκαμε στην ανοιχτή θάλασσα, άρχισε ένα τρελό πανηγύρι. Πηγαίναμε στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα. Ήμασταν νέοι άνθρωποι και δεν θέλαμε η ζωή μας να πάει πεταμένη. Από το πρωί έφτασε βαθιά νύχτα για να κουβαληθούν όλα τα πράγματα, να μπαρκάρουμε κι εμείς και να ξεκινήσουμε τα χαράματα της επομένης. Η οδύσσεια διήρκεσε μια ολόκληρη εβδομάδα. Φτάσαμε στον Τάραντα της Ιταλίας και από εκεί ταξιδέψαμε για τη Ρώμη με ένα τρένο που ήταν για ζώα, πεσμένοι ο ένας πάνω στον άλλον. Στη συνέχεια πήραμε άλλο τρένο για τα ελβετικά σύνορα. Μολονότι δεν είχαμε μπει στον Τάραντα, επειδή υπήρχε φήμη για πανούκλα, οι Ελβετοί μας εμβολίασαν και μας τρέλαναν στο απολυμαντικό. Μετά επιβιβαστήκαμε σε άλλο τρένο για τη Γαλλία. Φτάσαμε στο Παρίσι στις 28 Δεκεμβρίου, μαύρα μεσάνυχτα. Το Παρίσι μάς φάνηκε θλιβερό και κακοφωτισμένο, καμία σχέση με την Πόλη του Φωτός. Αποκτήσαμε άσυλο, πλήρη φοιτητικά δικαιώματα στη Γαλλία, αλλά και το δικαίωμα διαμονής στην Πανεπιστημιούπολη, την Cite Universitaire, καθώς και το δικαίωμα εργασίας.»*

Ο ζωγράφος **Ντίκος Βυζάντιος** έφερνε στη μνήμη του στιγμές από αυτό το ταξίδι. *«Στην Ιταλία μας μετέφερε ένα μεταγωγικό πλοίο. Εκεί, είδα κάποιους να σκαρφαλώνουν στους ιστούς και να αιωρούνται από τα σκοινιά, όπως είχαν δει να κάνουν οι πειρατές στα έργα του Χόλυγουντ».*

«Σε πολλούς από μας υπήρχε διπλή απογοήτευση, ως προς την αστική τους καταγωγή, απόρριψη της αστικής τάξης, και απογοήτευση από το κομμουνιστικό κίνημα. Αφήναμε πίσω μας την αστική και την εθνική και την κομμουνιστική Ελλάδα και φεύγαμε προς τα έξω, σε χώρους που έδιναν ευκαιρίες, δυνατότητες, που έγιναν συχνά και πραγματικότητες», ήταν η αναφορά του φιλόσοφου **Κώστα Αξελού**, για το ταξίδι του ΜΑΤΑΡΟΑ, που έμεινε στην ιστορία γνωστό και ως «Υποτροφιάδα».

Παρά τη δίμηνη καθυστέρηση, το Ματαρόα κατάφερε να οδηγήσει στο Παρίσι περίπου 200 νέους ανθρώπους, που κυνήγησαν τα όνειρά τους. *«Το ταξίδι του ΜΑΤΑΡΟΑ είναι ένα ιστορικό γεγονός στην πορεία της σύγχρονης Ελλάδας που κάποτε θα πρέπει να γραφτεί»*, είχε πει ο μεγάλος φιλόσοφος **Κορνήλιος Καστοριάδης**.

Εκτός από τα βιβλία της **Νέλλης Ανδρικοπούλου** και της **Μιμίκας Κρανάκη**, τα αμέτρητα άρθρα που έχουν κατά καιρούς γραφεί, τις διάφορες εργασίες και διδακτορικές διατριβές, το καλοκαίρι του 2015, μία ταλαντούχα ομάδα καλλιτεχνών ανέβασε την παράσταση «ΜΑΤΑΡΟΑ: Η διάτρητη μνήμη», στο διάσημο γαλλικό θέατρο Théâtre du Soleil. Το χθες φωτογραφίζει το σήμερα σε μια πραγματικότητα που παραμένει

διαχρονικά ίδια: ο πλούτος της Ελλάδας - τα νιάτα της - αναγκάζονται να την εγκαταλείψουν, ώστε να βρουν το πρόσφορο έδαφος που θα τους δώσει την ευκαιρία να διαπρέψουν.

Σχεδόν σαν ειρωνεία, η πορεία της σύγχρονης Ελλάδας έμελλε να ξαναγράψει την ιστορία του MATAROA, διώχνοντας εκατοντάδες νέους της στο άγνωστο, με «πλοίο» την ελπίδα. Ανάμεσα τους, μια ανοιχτή ομάδα καλλιτεχνών και επιστημόνων, που συσπειρώθηκαν γύρω από τη δύναμη αυτής της εξαιρετικής ιστορίας και υπό τη σκηνοθεσία της Hélène Cinque, ταξίδεψαν στη σκηνή ενός από τα πλέον σημαντικά θέατρα της Ευρώπης, του Théâtre du Soleil της Ariane Mnouchkine, που με πολύ συγκινητικό τρόπο υποδέχτηκε «τους Έλληνες» για πρώτη φορά στο θέατρό της. Στόχος των συντελεστών ήταν να πραγματοποιήσουν ένα συμβολικό ταξίδι επιστροφής, μέσα από τους σταθμούς του πρώτου εκείνου ταξιδιού καταλήγοντας πίσω στην Ελλάδα το καλοκαίρι του 2015, 70 χρόνια μετά την αναχώρηση του θρυλικού πλοίου.

Η Κυβέλη Καστοριάδη, όμως, ηθοποιός και μέλος της ομάδας εργασίας, ενθυμούμενη ότι ο πατέρας της έδινε μια άλλη ερμηνεία στο όνομα MATAROA έκανε μια προσωπική έρευνα και μόλις αυτές τις μέρες ανακάλυψε ότι MATAROA, ήταν ένας ήρωας πολεμιστής της φυλής Maori.

ΜΑΤΑΡΟΑ

Οι επιρροές στην τέχνη

«Το ταξίδι του Ματαρόα είναι ένα ιστορικό γεγονός στην πορεία της σύγχρονης Ελλάδας που κάποτε θα πρέπει να γραφτεί» είχε πει ο μεγάλος φιλόσοφος Κορνήλιος Καστοριάδης. Και πράγματι η ιστορία του Ματαρόα αποτέλεσε το θέμα του βιβλίου της Νέλλης Ανδρικοπούλου «Το ταξίδι του Ματαρόα, 1945. Στον καθρέφτη της μνήμης, βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ,2008. Επίσης η Μιμίκα Κρανάκη εξέδωσε το «Ματαρόα σε δυο φωνές. Σελίδες ξενιτιάς/Mataroa à deux voix». Κατά καιρούς έχουν γραφτεί αμέτρητα άρθρα και εργασίες, ενώ έχουν λάβει χώρα διδακτορικές διατριβές και θεατρικές παραστάσεις. Επίσης, έχουν διεξαχθεί συνέδρια, ημερίδες, εικαστικά δρώμενα, φωτογραφικοί διαγωνισμοί, μουσικά projects και αφιερώματα.

Στις 22 Δεκεμβρίου 2010, 65 χρόνια μετά τον απόπλου του Ματαρόα, η πρεσβεία της Γαλλίας και το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών διοργάνωσαν μία εκδήλωση για να τιμήσουν την επέτειο για το ταξίδι αυτό. Ο πρέσβης της Γαλλίας στην Ελλάδα, Christophe Farnaud, απέτισε φόρο τιμής στους Έλληνες επιβαίνοντες του Ματαρόα, καταθέτοντας στη μνήμη όσων απεβίωσαν, τιμητική πλάκα. Η εν ζωή τότε Νέλλη Ανδρικοπούλου εναπόλησε στιγμές από το ταξίδι.

Αξίζει να αναφέρουμε την ημερίδα που διοργανώθηκε τις 10 οκτωβρίου του 2013 στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα «Το ταξίδι του Ματαρόα. Πορτραίτο μιας εξόριστης γενιάς». Σε αυτή τη διοργάνωση εξετάστηκε η ιστορική και η μυθική διάσταση του ταξιδιού, οι επανασημαδιοτήσεις του μέσα από τη λαμπρή πορεία πολλών προσωπικοτήτων που υπήρξαν επιβάτες του πλοίου.

Λίγο παλαιότερα, στις 14 Ιουλίου του 2013, πραγματοποιήθηκε ένα συνέδριο στην αίθουσα του παλαιού δημαρχείου Αγίου Κηρύκου στην Ικαρία, στην οποία έγινε μία αναδρομή του ταξιδιού του Ματαρόα και αναλύθηκε η σκέψη και οι προϋποθέσεις που έθεσε ο Μερλιέ γι' αυτή την πρωτοβουλία.

Από τις 9 Οκτωβρίου έως την 1η Νοεμβρίου του 2014 εγκαινιάστηκε στην αίθουσα έκθεσης Αθηνών η έκθεση ζωγραφικής με τίτλο «το Ματαρόα ταξιδεύει ακόμα» της Νέλλης Ανδρικοπούλου. Στην έκθεση παρουσιάστηκε μια σειρά έργων από την εικαστική της πορεία, που φανέρωναν την πολυτάραχη και περιπετειώδη ζωή της.

Το καλοκαίρι του 2015 μία ομάδα ταλαντούχων καλλιτεχνών στην οποία συμμετείχε και η κόρη του Κορνήλιου Καστοριάδη, Κυβέλη, ανέβασε την παράσταση «Ματαρόα: η διάτρητη μνήμη» στο διάσημο γαλλικό θέατρο «Theatre du Soleil» της Ariane Mnouchkine.

Ακόμη, αξίζει να αναφερθούν η μεταφορά σε κόμικ της ιστορίας του Ματαρόα από τη Σοφία Αλεξανδρίδου που τώρα ζει στις Βρυξέλλες και η προσπάθεια από τον σκηνοθέτη Ανδρέα Σιαδήμα να μεταφερθεί η ιστορία στις κινηματογραφικές αίθουσες (μικρού μήκους).

Σε όλες αυτές τις εκδηλώσεις παρευρέθησαν άνθρωποι, οι οποίοι θέλησαν να δώσουν αλλά και να πάρουν πληροφορίες για ένα γεγονός που έγραψε το δικό του κεφάλαιο στην ιστορία της μεταπολεμικής Ελλάδας.

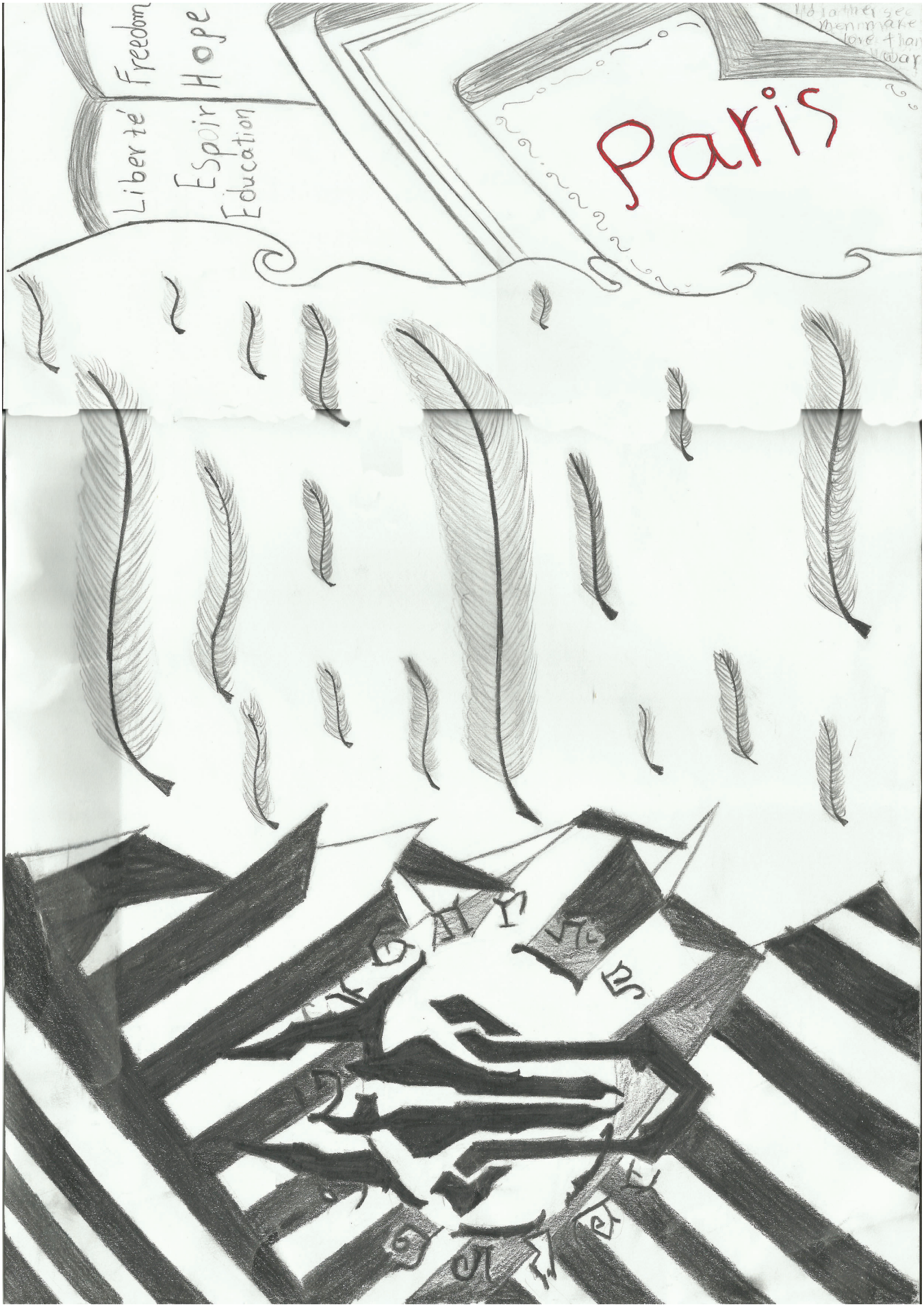

η δική μας συνεισφορά για το ΜΑΤΑΡΟΑ
ένα έργο της Μαριας-Διαμαντίνας Σαγιαδινού

Αντί επιλόγου

ΜΑΤΑΡΟΑ: Ένα ταξίδι που συνεχίζεται μέχρι σήμερα

Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχει αναβαθμισμένο ενδιαφέρον για το ταξίδι του Ματαρόα. Η εποχή που ζούμε παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με την εποχή που συνέβησαν τα ως άνω γεγονότα. Η οικονομική κρίση και η κοινωνική εξαθλίωση διαμορφώνουν ένα ζοφερό περιβάλλον για οποιονδήποτε θέλει να καταπιαστεί με την τέχνη, την επιστήμη και τη δημιουργία.

Όπως όμως είπε ο ποιητής, τα πιο όμορφα και σπάνια λουλούδια ανθίζουν στους πιο απόκρημνους και έρημους τόπους. Μήπως λοιπόν, η σημερινή κατάσταση μέσα στην καταστροφή που φέρνει, κυοφορεί το νέο, το καινοτόμο και το ριζοσπαστικό; Αν ισχύει ότι η ανάγκη είναι η μητέρα της δημιουργίας, θα μπορούσαμε άραγε να πούμε ότι ο ελληνικός λαός, με όλα τα δεινά και τις στερήσεις που έχει περάσει, δεν έχει πια τίποτα να χάσει; Μήπως μέσα από τη χρόνια σήψη και παρακμή όχι μόνο της οικονομίας και της πολιτικής, αλλά και των αξιών, της τέχνης και της κουλτούρας το μόνο που πραγματικά πρέπει να κάνουμε είναι να εμπιστευτούμε τη νέα γενιά που είναι ακόμη αμόλυντη από το παρελθόν;

Το πλοίο Ματαρόα έδωσε τη δυνατότητα σε ανθρώπους που δεν μπορούσαν να δημιουργήσουν σε εκείνες τις συνθηκες να ταξιδέψουν, να διευρύνουν τους ορίζοντές τους, να φτιάξουν ένα περιβάλλον γύρω τους που τους επέτρεπε να εκφραστούν. Δίχως φόβο για λογοκρισία, κριτική άνευ περιεχομένου, διώξεις για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις και όσα άλλα εγκλήματα συνέβησαν από τις κυβερνήσεις της μετεμφυλιακής περιόδου.

Το Ματαρόα δεν περιγράφει παρά μια έξοδο από μια δυσάρεστη κατάσταση. Η έξοδος όμως από την πραγματικότητα είναι αναγκαία για έναν καλλιτέχνη για να δημιουργήσει και εν τέλει ύστερα να μπορέσει να δώσει πίσω στο κοινωνικό σύνολο όσα του δόθηκαν και όσα δημιούργησε.

Σήμερα όμως, η οποιαδήποτε "οργανωμένη" έξοδος από την πραγματικότητα και τον τόπο του πολέμου δε συμβαίνει με το Ματαρόα, διότι Ματαρόα δεν υπάρχει. Αντί αυτού, η έξοδος δεν είναι παρά ανοργάνωτη φυγή από τόπους και χώρες που, όπως και η Ελλάδα τη δεκαετία του '40, μαστίζονται από τον πόλεμο και το θάνατο. Το ξακουστό πλοίο που πρέπει να γραφτεί η ιστορία του δεν υπάρχει, γιατί τώρα η φυγή γίνεται με μικρές βαρκούλες των οποίων η ιστορία δε θα γραφτεί ποτέ, ενώ οι περισσότερες από τις βαρκούλες αυτές δε θα φτάσουν ποτέ στον προορισμό τους. Σήμερα, δεν υπάρχουν ούτε υποτροφίες, ούτε κ. Μερλιέ, όπως δεν υπάρχει ούτε ένας ασφαλής προορισμός (η Γαλλία) για να δημιουργήσουν αυτοί των οποίων οι ζωές ξεριζώνονται από τους τόπους τους. Ο κ. Μερλιέ έχει αντικατασταθεί από επαγγελματίες διακινητές ανθρώπινων ψυχών και ο τελικός προορισμός πολλές φορές δεν είναι φιλόξενος, αλλά ξενοφοβικός και εμποτισμένος με ρατσισμό και φόβο για τον Ξένο.

Βιβλιογραφία

1. Νέλλη Ανδρικοπούλου, «Το Ταξίδι του Ματαρόα, 1945 Στον καθρέφτη της μνήμης», Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2008
2. Μιμίκα Κρανάκη, «Ματαρόα σε δύο φωνές-Σελίδες ξενιτιάς»/ «Mataroa a deux vois», Μουσείο Μπενάκη, 2008

Δικτυογραφία

(i) http://www.protoporia.gr/to-taxidi-toy-mataroa-1945-p-300855.html
(ii) http://www.kathimerini.gr/310004/article/politismos/arxeio-politismoy/mataroa-to-ploio-ths-megalhs-fyghs
(iii) http://www.andro.gr/empneusi/h-odysseia-mou-panw-sto-mataroa/
(iv) http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=373529
(v) http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=146442
(vi) http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=1011
(vii) http://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/gallia/
(viii) http://www.ifa.gr
(ix) http://www.ikariamag.gr

Η μετανάστευση στην Ελλάδα σήμερα

Όπως αναφέραμε και στον πρόλογο της εργασίας μας, «Η μετανάστευση στην Ελλάδα σήμερα», θα αποτελέσει το αντικείμενο της αναζήτησής μας κατά το δεύτερο τετράμηνο της σχολικής μας χρονιάς.

ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΡΕΥΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Στην Ελλάδα του 2017 με το ποσοστό ανεργίας να αγγίζει το 23%, περίπου 300.000 Έλληνες εγκαταλείπουν την πατρίδα τους. Η ανεργία, η κακοπληρωμένη εργασία, η εργασιακή εκμετάλλευση και η έλλειψη ελπιδοφόρας πολιτικής που ακολούθησαν το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 2008 αποτελούν τους βασικούς λόγους για αυτή τη μεγάλη φυγή. Γίνεται, λοιπόν, φανερό ότι η ιστορία του Ματαρόα επαναλαμβάνεται. Το 1945, οι επιβάτες του Ματαρόα έφυγαν κυνηγημένοι, χωρίς να έχουν καμία άλλη επιλογή. Σήμερα, η χώρα δεν απειλείται από το ξέσπασμα ενός εμφυλίου πολέμου, αλλά από μία ζωή ευτελή, χωρίς μέλλον, όνειρα και χαρά.

Με βάση τα στοιχεία που συγκέντρωσε η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού και κατέθεσε στη Βουλή το υπουργείο Εξωτερικών, οι πιο δημοφιλείς προορισμοί των Ελλήνων στο εξωτερικό είναι η Γερμανία, η Μεγάλη Βρετανία, η Αυστραλία, η Κύπρος, η Νορβηγία, η Ολλανδία και οι ΗΠΑ, ενώ ακολουθούν η Αυστρία, το Βέλγιο, η Ελβετία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Από το 2010 έως το 2015 έχουν μεταναστεύσει 157.055 Έλληνες στη Γερμανία. Από τους 157.055 Έλληνες που εγκαταστάθηκαν στη Γερμανία, 92.353 είναι άνδρες και 64.702 γυναίκες.
Σημαντικά έχει αυξηθεί ο αριθμός των Ελλήνων που μετανάστευσε στη Μεγάλη Βρετανία από το 2010 έως το α' τρίμηνο του 2016, αγγίζοντας συνολικά την πενταετία τους 51.859. Σύμφωνα με στοιχεία του βρετανικού υπουργείου Εργασίας και Συντάξεων, η συντριπτική πλειοψηφία ανήκει στην ευρύτερη ηλικιακή ομάδα 18-44 ετών.

Ο τρίτος δημοφιλής ευρωπαϊκός προορισμός για τους Έλληνες είναι η Κύπρος. Την τελευταία 5ετία (2010-2015) έχουν μεταναστεύσει στη Μεγαλόνησο 31.474 Έλληνες.

Αυξημένη προσέλευση Ελλήνων παρατηρείται επίσης στην Ολλανδία. Από τα στοιχεία της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων Ολλανδίας προκύπτει αύξηση του μεταναστευτικού ρεύματος, καθώς από 16.000 Έλληνες που ήταν πριν από το 2010, σήμερα ανέρχονται σε 24.000, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται οι 2.500 φοιτητές. Υψηλά στις προτιμήσεις, ως χώρα προορισμού εγκατάστασης για τους Έλληνες, βρίσκεται και η Νορβηγία. Ο αριθμός των Ελλήνων που μετανάστευσε στη δυτική Σκανδιναβία κατά τα έτη 2010-2016 ανέρχεται στους 8.217.

Ανοδική τάση των Ελλήνων μεταναστών, ιδιαίτερα νέων σε ηλικία, καταδεικνύουν και οι ενδείξεις στη Γαλλία, όπου σύμφωνα με την ελληνική πρεσβεία των Παρισίων δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία. Εκτιμάται ότι στην περιοχή αρμοδιότητας του προξενικού γραφείου Παρισίων διαμένουν άνω των 15.000 Ελλήνων και

1.500-2.000 φοιτητές.

Συνολικά 6.165 Έλληνες πολίτες εγκαταστάθηκαν στην Αυστρία μεταξύ 2010-2015, ενώ παλινόστησαν 3.235. Εκτιμάται ότι αυτοί που επέλεξαν ως χώρα προορισμού την Αυστρία, προέρχονται από διάφορες κοινωνικές, μορφωτικές, επαγγελματικές ομάδες και είναι κυρίως 25-45 ετών. Για το Βέλγιο δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία, αλλά σύμφωνα με εκτιμήσεις των ελληνικών κοινοτήτων και της Μητρόπολης Βελγίου, ο αριθμός που εγκαταστάθηκαν σε αυτή την ευρωπαϊκή χώρα από το 2010 μέχρι σήμερα υπολογίζεται στις 5.000. Στο Λουξεμβούργου ο αριθμός των Ελλήνων την 1/1/2016 ανερχόταν στους 2.572, ενώ στην Ελβετία υπολογίζονται στους 5.000. Αύξηση του αριθμού των Ελλήνων, ιδιαιτέρως των ηλικιακών ομάδων έως 34 ετών, παρατηρείται στη Δανία. Ο συνολικός αριθμός των Ελλήνων που μετανάστευσαν την περίοδο 2010-2015 είναι 2.630, με μία ανοδική τάση κάθε έτος. Οι Έλληνες που έχουν μεταναστεύσει στην Πορτογαλία ανέρχονται στους 1.111. Από τους 163 που είχαν εγκατασταθεί στην Πορτογαλία το 2010 έφτασαν στους 248 το 2015.

Εκτός Ευρώπης, η χώρα που προσελκύει τους περισσότερους Έλληνες είναι η Αυστραλία. Με βάση τα στοιχεία των ελληνικών διπλωματικών αρχών του 2015, παρατηρήθηκε αύξηση των αφίξεων Ελλήνων μετά το 2010 στην Αυστραλία, με ροή περί τους 9.000 κατ' έτος. Οι περισσότεροι, όμως, εξ αυτών δεν καταγράφονται ως νέες αφίξεις, γιατί πρόκειται για ομογενείς με διπλή υπηκοότητα, που είχαν παλινοστήσει και επιστρέφουν λόγω της κρίσης από την Ελλάδα στην Αυστραλία.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το μεταναστευτικό ρεύμα και στις ΗΠΑ. Στο διάστημα 2010-2014 έχουν χορηγηθεί σε Έλληνες 6.340 άδειες παραμονής, με καθεστώς μόνιμου κατοίκου, στις ΗΠΑ. Στον Καναδά από το 2010 έως το πρώτο τρίμηνο του 2016 έχουν χορηγηθεί σε Έλληνες 1.616 άδειες παραμονής με καθεστώς μόνιμου κατοίκου. Σημαντικός είναι ο αριθμός των Ελλήνων που επέλεξαν ως χώρα προορισμού αραβικές χώρες. Το 2013 ανήλθαν σε 3.352. Επιπλέον, προορισμός για πολλούς Έλληνες, με υψηλή κατάρτιση, που θέλουν να απασχοληθούν στον κατασκευαστικό τομέα, σε πολυεθνικές επιχειρήσεις και στο εμπόριο, είναι το Κατάρ. Με βάση στοιχεία της ελληνικής πρεσβείας, στο Κουβέιτ ήταν καταγεγραμμένοι το 2015 περί τους 500 ομογενείς. Στο Κατάρ οι ομογενείς έφθασαν το 2014 στους 1.000.

ΤΟ ΚΥΜΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΠΟΥ ΔΕΧΕΤΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Σήμερα η Ελλάδα, από χώρα εξαγωγής μεταναστών έχει γίνει χώρα υποδοχής. Αυτό συνέβη και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως αναφέρει και ο κύριος Δημητρακόπουλος, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και πρόεδρος του συλλόγου εκπαιδευτικών της Νίκαιας. Η 18η Δεκεμβρίου έχει ανακηρυχθεί από τον ΟΗΕ «Παγκόσμια Ημέρα Μετανάστη». Στις μέρες μας, ένας στους επτά κατοίκους του πλανήτη είναι μετανάστης, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, ενώ την ίδια ώρα, δεκάδες πρόσφυγες την ημέρα χάνουν τη ζωή τους προσπαθώντας να απομακρυνθούν από εμπόλεμες ζώνες.

Παρότι στην Ελλάδα δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για τους μετανάστες, μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής: Πάνω από 577.000 μετανάστες ζουν εδώ με χαρτιά, από περίπου 150 διαφορετικά κράτη προέλευσης. Οι πέντε πολυπληθέστερες κοινότητες μεταναστών είναι οι Αλβανοί (401.402), οι Ουκρανοί (19.850), οι Γεωργιανοί (19.196), οι Πακιστανοί (16.964) και οι Ρώσοι (15.207). Αξίζει να αναφερθεί ότι ένα μεγάλο ποσοστό των μεταναστών, πάνω από το 50 %, προέρχεται από μία μόνο χώρα, την Αλβανία. Η μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών δεν έχει άδεια εργασίας ή παραμονής στην Ελλάδα.

Οι 210.167 μετανάστες κατέχουν άδειες διαμονής μακράς διάρκειας. Από αυτούς, μόνο 18.500 έχουν υπαχθεί στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος, που παρέχει αυξημένη προστασία και ίση μεταχείριση με τους πολίτες της ΕΕ. Περίπου 100.000 μετανάστες κατέχουν επισφαλή τύπο άδειας διαμονής. Από αυτούς, οι 25.000 κατέχουν άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους. Περίπου 131.000 μετανάστες είναι ανήλικοι. Ο πόλεμος, η τρομοκρατία, η φτώχια, εξάλλου, εξαναγκάζουν σε

φυγή και ανθρώπους άλλων εθνοτήτων, οι οποίοι αφού εγκατέλειψαν τις χώρες τους, βρίσκονται προσωρινά εγκλωβισμένοι στην Ελλάδα.

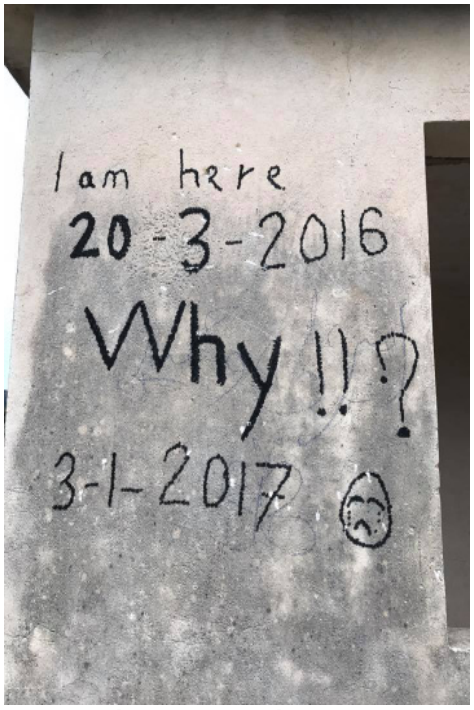

μήνυμα γραμμένο σε κέντρο κράτησης προσφύγων

Η άφιξη προσφύγων στην Ελλάδα που κορυφώθηκε κατά το 2015-16 και συνεχίζεται ακόμη και σήμερα, συγκλονίζει λόγω του μεγάλου αριθμού τους, αλλά και των δεινών που περνούν για να φτάσουν στον προορισμό τους. Προέρχονται από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Πακιστάν, το Ιράν, την Αλβανία, την Παλαιστίνη, τη Σομαλία και από άλλες χώρες. Καταφτάνουν μέσω της θαλάσσιας οδού από την Τουρκία, για να αποφύγουν τους πολέμους που έχουν ξεσπάσει στις χώρες τους. Τη μετακίνησή τους αναλαμβάνουν «διακινητές», οι οποίοι πολλές φορές τους εγκαταλείπουν στη θάλασσα, για να αποφύγουν τη σύλληψη. Οι κακές συνθήκες στους προσφυγικούς καταυλισμούς της ηπειρωτικής Ελλάδας, αλλά και των ελληνικών νησιών δημιουργούν δυσεπίλυτα προβλήματα. Οι κακές συνθήκες παραμονής στα ελληνικά νησιά υπονομεύουν την ψυχική υγεία και τη γενική ευημερία των παιδιών. Τα περιστατικά αυτοτραυματισμού παιδιών αυξάνονται, ενώ άλλα έχουν επιχειρήσει απόπειρα αυτοκτονίας. Η απόγνωση ωθεί ορισμένους πρόσφυγες να προσπαθήσουν το αδύνατο, που είναι να φθάσουν στην ηπειρωτική χώρα.

Οι μετανάστες και στη χώρα μας και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές κοινωνίες θεωρούνται από πολλούς οι κύριοι υπαίτιοι και της ανερχόμενης εγκληματικότητας ανεξάρτητα από το αν αυτοί που ζουν στο κοινωνικό περιθώριο είναι μετανάστες ή όχι. Με άλλα λόγια, ακόμη και αν παραδεχτούμε ότι για μερικές κατηγορίες παραβάσεων ο μεταναστευτικός πληθυσμός έχει μεγαλύτερα ποσοστά εγκληματικότητας από τον εγχώριο, αυτό οφείλεται λιγότερο στη συνθήκη της μετανάστευσης και περισσότερο στη μεγαλύτερη περιθωριοποίηση του πρώτου. Έτσι, ακόμη και αν δεν υπήρχαν μετανάστες στη χώρα μας, αν τις περιθωριοποιημένες θέσεις κατείχαν Έλληνες, πάλι θα είχαμε σχετικά υψηλούς δείκτες εγκληματικότητας. Και βέβαια, μια παρόμοια λογική ισχύει στον χώρο της εγκληματικότητας που έχει ως βάση τις παράνομες εμπορικές δραστηριότητες (διακίνηση ναρκωτικών και εκμετάλλευση γυναικών) των διαφόρων «μαφιόζικων» οργανώσεων. Από τη στιγμή που αυτού του είδους οι οργανώσεις παγκοσμιοποιούνται, η διείσδυσή τους στον ελληνικό χώρο είναι αναπόφευκτη - ανεξάρτητα από το αν τα τοπικά όργανα είναι μετανάστες ή ντόπιοι.

Στον προσφυγικό καταυλισμό της Μόριας σημειώνεται ότι αν και οι συνθήκες διαβίωσης των εγκλωβισμένων προσφύγων έχουν βελτιωθεί, ωστόσο, «κανείς τους δεν έχει πραγματική προοπτική». Μιλώντας στο γερμανικό πρακτορείο, ο Αχιλλέας Τζέμος, συντονιστής της προσφυγικής βοήθειας στη Λέσβο από τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα, λέει, ότι οι περισσότεροι εδώ στη Μόρια δεν ελπίζουν πλέον: «Η Μόρια είναι για πολλούς πρόσφυγες ο τελικός προορισμός ενός μεγάλου ταξιδιού, κατά το οποίο ήταν εκτεθειμένοι στη βία, ακόμα και την σεξουαλική κακοποίηση. Φθάνουν εδώ σε άσχημη κατάσταση και αναγκάζονται να ζουν εδώ ο ένας πάνω στον άλλο. Εμείς τους παρέχουμε τα απολύτως βασικά ως προς την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ψυχολογική υποστήριξη. Προσπαθούμε να ελαφρύνουμε λίγο το βάρος που επωμίζονται».

Αναλυτικά, σε 52.451 ανέρχεται ο αριθμός των προσφύγων που βρίσκονται στην επικράτεια, με τον μεγαλύτερο αριθμό να φιλοξενείται στη βόρεια Ελλάδα (28.880), σύμφωνα με το Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης της Προσφυγικής Κρίσης. Στα νησιά καταγράφηκαν 6.232 άτομα, με τον κύριο όγκο να είναι στη Λέσβο (3.353). Ακολουθεί αναλυτικός πίνακας:

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΤΗΣ 04 / 04 / 2016 - ΩΡΑ 08:00					
ΔΟΜΕΣ & ΧΩΡΟΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΝ	ΧΟΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ		ΝΕΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ	
		ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΕΩΣ 07:30	ΕΩΣ 18:00
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ					
ΛΕΣΒΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	3353	3500	3500	173	
ΣΑΜΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	762	850	850	89	
ΧΙΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	1842	1100	1100	74	
ΛΕΡΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	93	1000	1000	3	
ΚΩΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	57	1000	1000	0	
ΡΟΔΟΣ	81	0	0	0	
ΣΥΜΗ	0	0	0	0	
ΜΕΓΙΣΤΗ	29	0	0	0	
ΦΑΡΜΑΚΟΝΗΣΙ	0	0	0	0	
ΛΗΜΝΟΣ	0	0	0	0	
ΠΑΤΜΟΣ	0	0	0	0	
ΚΑΛΥΜΝΟΣ	15	0	0	0	
ΣΥΝΟΛΟ ΝΗΣΙΩΝ	**6232**	**7450**	**7450**	**339**	
ΑΤΤΙΚΗ					
ΣΧΙΣΤΟ	1960	2000	4000		
ΕΛΑΙΩΝΑΣ	1502	1500	1500		
ΓΗΠΕΔΟ BASEBALL	1150	1300	1300		
ΓΗΠΕΔΟ HOCKEY	1440	1400	1400		
ΧΩΡΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ	1612	1300	1300		
ΑΠΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	114	120	120		
ΜΑΛΑΚΑΣΑ	1117	1000	1000		
ΛΑΥΡΙΟ (ΚΑΤΑΣΚΗΝ. ΑΓΡΟΤ. ΤΡΑΠ.)	400	400	400		
ΛΑΥΡΙΟ (ΔΟΜΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΠ. ΑΣΥΛΟ ΑΠ)	451	250	250		
ΛΙΜΑΝΙ ΠΕΙΡΑΙΑ	4725	0	0		
ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΤΙΚΗΣ	**14471**	**9270**	**11270**		
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ					
ΕΥΒΟΙΑ - ΡΙΤΣΩΝΑ (ΣΤΡ/ΔΟ ΠΑ)	856	1000	1000		
ΦΘΙΩΤΙΔΑ - ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ	290	400	400		
ΛΑΡΙΣΑ ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΟ ΣΤΡ/ΔΟ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ	1396	1500	1500		
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΝΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ	**2542**	**2900**	**2900**		
ΝΟΤΙΑ ΕΛΛΑΔΑ					
ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ (ΔΗΜΟΣ)	326	300	300		
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ	**326**	**300**	**300**		
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ					
ΕΙΔΟΜΕΝΗ (ΕΝΤΟΣ CAMP)	11290				
ΔΙΑΒΑΤΑ (ΣΤΡΑΤ/ΔΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ)	2264	2500	2500		
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (ΛΙΜΑΝΙ)	345	400	400		
ΧΕΡΣΟ (ΣΤΡΑΤ/ΔΟ ΜΑΖΑΡΑΚΗ)	3900	2500	4000		
ΠΑΘΕ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ - PLAZA	1264				
ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ (ΝΕΑ ΚΑΒΑΛΑ)	3549	2500	4000		
ΝΕΑ ΚΑΡΒΑΛΗ (ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ)	755	1000	1000		
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ (ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ)	202	200	200		
ΔΡΑΜΑ (ΔΗΜΟΣ)	479	500	500		
ΚΟΖΑΝΗ (ΔΗΜΟΣ)	223	400	400		
ΚΟΝΙΤΣΑ (ΔΗΜΟΣ)	171	150	150		
ΠΙΕΡΙΑ	151	190	190		
ΠΙΕΡΙΑ (CAMPING ΝΗΡΕΑΣ)	400	400	400		
ΠΙΕΡΙΑ (ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΓΗΠΕΔΟ)	280	400	400		
ΠΙΕΡΙΑ (ΚΤΗΜΑ ΗΡΑΚΛΗΣ)	164	200	200		
ΠΡΕΒΕΖΑ - ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑ (ΣΤΡ/ΔΟ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΑΚΗ)	669	700	700		
ΔΟΛΙΑΝΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	301	400	400		
ΚΑΤΣΙΚΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1117	1500	1500		
ΠΑΝΝΙΤΣΑ	837	900	900		
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΗΜΑΘΙΑΣ (ΣΤΡ/ΔΟ Γ.ΠΕΛΑΓΟΥ)	235	1200	1200		
ΒΕΡΟΙΑ (ΣΤΡ/ΔΟ ΑΡΜΑΤΩΛΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ)	384	400	400		
ΣΥΝΟΛΟ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ	**28880**	**16440**	**19440**		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	**52451**	**36360**	**41360**		
Τα αναγραφόμενα στοιχεία είναι δυναμικά, αναφέρονται στην καταγραφή που διενεργείται στις 08:00 και μπορούν να μεταβάλλονται στη διάρκεια του εικοσιτετραώρου.					

Ο πόλεμος γεννάει την προσφυγιά*!

Είναι εύλογο πως το φαινόμενο της μετανάστευσης θα συνεχίσει, όχι μόνο να υφίσταται, αλλά και να ενισχύεται στα ακόλουθα χρόνια, εφόσον είναι πολλές οι χώρες εκείνες που δεν έχουν ικανοποιητικό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης. Είναι, άλλωστε, στη φύση του ανθρώπου να αναζητά πάντοτε τις καλύτερες δυνατές συνθήκες διαβίωσης για τον εαυτό του και για την οικογένειά του. Επομένως, ο μόνος πιθανός τρόπος ανάσχεσης του φαινομένου θα ήταν η ισομερής οικονομική ανάπτυξη όλων των κρατών, ώστε όλοι οι πολίτες του κόσμου να απολάμβαναν παρόμοιες συνθήκες οικονομικής και κοινωνικής ευμάρειας. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, είναι προφανώς ανέφικτο ή τουλάχιστον δυσεπίτευκτο, εφόσον τα ισχυρά κράτη του κόσμου έχουν από καιρό δείξει πως δεν επιδιώκουν μια τέτοια εξέλιξη.

Αυτό που μπορεί να επιτευχθεί με τη βοήθεια όλων μας είναι η σταδιακή αφομοίωση των μεταναστών, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από τη διασφάλιση θέσεων εργασίας, ώστε οι νεοεισελθέντες να αισθάνονται παραγωγικά μέλη της κοινωνίας και να είναι σε θέση να καλύπτουν τις βιοτικές τους ανάγκες. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν, ότι όσο υπάρχει πόλεμος και φτώχια θα υπάρχει προσφυγιά. Το 1945 η Γαλλία βοήθησε, στέλνοντας το Ματαρόα, να σωθούν μερικά από τα καλύτερα ελληνικά μυαλά. Σήμερα η μετανάστευση αφορά ολόκληρους πληθυσμούς. Δυστυχώς, στη σημερινή Γαλλία, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, επικρατεί ξενοφοβία και κλειστά σύνορα.

Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι κριτήριο του πολιτισμού μιας χώρας δεν είναι μόνο το ένδοξο παρελθόν, η οικονομική ευημερία και η τεχνολογική πρόοδος, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει τις κάθε είδους μειονότητες. Ειδικά εμείς οι νέοι που ονειρευόμαστε ένα καλύτερο μέλλον πρέπει να παλέψουμε για να πετύχουμε να ζούμε ενωμένοι και αγαπημένοι με κοινό στόχο την ευτυχία.

Δικτυογραφία

http://www.iefimerida.gr/news/260160/52451-simera-oi-prosfyges-kai-oi-metanastes-stin-ellada-poy-vriskontai-pinakas

http://www.kathimerini.gr/843851/article/epikairothta/ellada/836000-prosfyges-mesa-sto-2015

http24.html#ixzz4c3RsooV2://latistor.blogspot.com/2015/11/blog-post

http://www.capital.gr/epikairotita/3152049/xeperna-tis-300-000-to-metanasteutiko-reuma-ellinon-sto-exoteriko

http://www.huffingtonpost.gr/2016/09/05/ellhnes-metanasteysh_n_11864798.html

*Σήμερα υπάρχει η τάση να χρησιμοποιείται ο όρος πρόσφυγας και όχι μετανάστης διότι οι λόγοι που πλέον οι άνθρωποι εγκαταλείπουν τις χώρες τους είναι πολιτικοί ή/και οικονομικοί, έτσι γεννιούνται οικονομικοί και πολιτικοί πρόσφυγες.

bar · restaurant MATARCA